SATJUG
1920 ਤੋਂ ਸਾਲ 99 ਵਾਂ

Price:Rs.5/-

ਸਤਜੁਗਿ ਸਚੁ ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਈ॥

ਸਤਿਜੁਗ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ੧੯੭੭ ਬ੍ਰਿ. (1920 ਈ:) ਤੋਂ ਸਥਾਪਿਤ

੧੬ ਤੋਂ ੩੧ ਵੈਸਾਖ ੨੦੭੬
29 Apr. To 14 May 2019

ਜਿਲਦ 27
ਨੰਬਰ 7
Total Pages 44

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪੂਰਨ ਤੇ ਗੁਰਤਾ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਨੈ ਜਬ ਪਾਈ॥
ਧਯਾਨ ਰਿਦੈ ਗੁਰ ਮੂਰਤਿ ਕੋ ਠਹਿਰਾਇ ਲਿਯੋ ਜਬ ਦੀਨ ਬਿਦਾਈ॥
ਬੇ ਬਸ ਹ੍ਵੈ ਬਿਛਰਯੋ ਗੁਰ ਤੇ ਅਸ਼ਟਾਂਗ ਕਰੀ ਮੁਖ ਕੌ ਰਜ ਲਾਈ॥
ਨੀਚ ਬਿਲੋਚਨ ਭੂਰ ਬਿਮੋਚਤਿ ਸੋਚਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਮਹਾਂ ਉਮਗਾਈ॥

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ)

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ ਜੀ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਸਮੇਂ ਅੰਤਮ ਰਸਮਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਥੇ ਵੱਲੋਂ
ਗੁਰ ਮਰਿਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਭਾਈਆਂ ਗਈਆਂ- 15 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਪਟਿਆਲਾ

ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਰੋਪੜ ਵਿੱਚ 16 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਸੰਬੰਧੀ
ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਮੀਨਾਰ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸਤਿਜੁਗ

੧੬ ਤੋਂ ੩੧ ਵੈਸਾਖ ੨੦੭੫-੭੬ ਬ੍ਰਿ.
29 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ 14 ਮਈ 2019 ਈ:
ਜਿਲਦ 27, ਵੀਰਵਾਰ ਨੰਬਰ 7

ਸਤਿਜੁਗ:ਨਾਮਧਾਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ,
ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ,ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-110015

Editorial Board:

Harvendra Singh Hanspal
Suwarn Singh Virk
Gurbhej Singh Guraya
Nishan Singh
Harpal Singh Sewak

Printed and Published by Mr. Harvendra Singh Hanspal on behalf of Namdhari Darbar. Printed at Summit advertising press, 2DLF (Part), Moti Nagar, New Delhi and Published from Namdhari Gurdwara, Ramesh Nagar, New Delhi-110015.

Date of Publication: 1-5-2019,
Date of Posting: 2-3 May 2019
Posted at PSO New Delhi-110001

THE SATJUG
Namdhari Gurdwara
Ramesh Nagar, New Delhi-15
RNI No. 55658/93
Postal Regd. No. DL(W)01/2055/18-20
Licence No. U©-169/2015-17
to post without pre-payment at
New Delhi PSO

Account Name: Vishav Namdhari Sangat
A/c: 13101450000043
Ifsc code: HDFC0001310

ਇਕ ਸਾਲ : ਦੇਸ - 300 ਰੁ:, ਪ੍ਰਦੇਸ- 70$ Usd ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ : ਦੇਸ - 1200 ਰੁ:, ਪ੍ਰਦੇਸ- 280$Usd ਡਾਲਰ

Designed and Typeset
Vishav Namdhari sangat, Sri Bhaini sahib
satjug@sribhainisahib.com

ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਪਤਾ :
ਮੈਨੇਜਰ, ਸਤਿਜੁਗ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ,
ਲੁਧਿਆਣਾ,ਪੰਜਾਬ-141126
ਫੋਨ : 98155-75099
70713-63000

ਤਤਕਰਾ

- ਸੰਪਾਦਕੀ-- ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ
  ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ....4
- ਹੁਕਮਨਾਮਾ : ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ....7
- ਉਪਦੇਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ 7
- ਏਹ ਕਿਨੇਹੀ ਆਸਕੀ
  ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ 8
- ਅਜ਼ੀਮ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤਿੱਕੜੀ
  ਡਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿਮਘ ਸਿੱਧੂ 10
- ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ ਦੇਣ- ਆਜ਼ਾਦੀ
  ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ 12
- ਭੁੱਜੇ ਦਾਣੇ ਬੀਜੋ
  ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ 15
- ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਦੇ ਨਾਮ ਅਬਰਾਹਿਮ ਲਿੰਕਨ ਦੇ ਨਾਮ ਖਤ 17
- ਬਚਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਬਣੋ
  ਵਿਜੈ 18
- *A Saga Of Sri Satguru Jagjit Singh ji*
  Dr. Sharada Jayagovind....20
- *The 1872 origin of the 1919 incident (part-2)*
  A.S. Panesar 21
- ਕਾਵਿ ਕਿਆਰੀ 30
- ਅੜਬੰਗੀ (ਨਾਵਲ)
  ਸੰਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕ੍ਰਵਰਤੀ....32
- ਸੁੱਚੇ ਮੋਤੀ 34
- ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪੰਨਾ....35
- ਖ਼ਬਰਨਾਮਾ....46

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

੧ਓ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ
ਸਤਜੁਗਿ ਸਚੁ ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਈ॥
ਸਤਿਜੁਗ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ੧੯੭੭ ਬਿ: (1920 ਈ:) ਚ ਸਥਾਪਿਤ
ਕਲਿਜੁਗ ਮੇਂ ਸਤਿਜੁਗ ਵਰਤਾਊਂ । ਤਬੀ ਬਾਰ੍ਹਵਾਂ ਬਪੁ ਕਹਾਊਂ।   ਸੰਮਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ 203

ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ

ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਦੋ ਅਰਥ ਹਨ- ਪਹਿਲਾ ਹੈ 'ਧਰਮ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ।' ਦੂਸਰਾ ਹੈ 'ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ' ਭਾਵ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਅਰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਧਰਮ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਨੇਕੀ, ਪਰਉਪਕਾਰ, ਲੋਕ ਕਲਿਆਣ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨ ਬੱਧਤਾ। 'ਧਰਮ ਸਰਬ ਸੁਖ ਖਾਨ, ਧਰਮ ਸਭ ਕੋ ਹਿਤਕਾਰੀ' ਜੋ ਸਭ ਲਈ ਹਿਤਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਉਹ ਧਰਮ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਧਰਮ ਦੇ ਬੜੇ ਸਰਲ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਅਰਥ ਕੀਤੇ। 'ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ, ਨਾਮ ਜੱਪਣਾ ਅਤੇ ਵੰਡ ਕੇ ਛਕਣਾ।' ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਧਰਮ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮ ਕਰਨੇ-

ਸਰਬ ਧਰਮ ਮਹਿ ਸ੍ਰੇਸਟ ਧਰਮ,
ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮ ਜਪੁ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮ॥

ਨਿਰਮਲ ਕਰਮ ਭਾਵ ਜਿਨਾਂ ਵਿਚ ਛਲ-ਕਪਟ ਨਹੀਂ, ਕਠੋਰਤਾ ਨਹੀਂ, ਸਵਾਰਥ ਅਤੇ ਲੋਭ ਨਹੀਂ, ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਨਿਰਮਲ ਜਲ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸੀ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਾਂਗ ਸੱਚ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਿਰਮਲ, ਨਿਰਵੈਰ, ਖੁਦਗਰਜੀਆਂ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ, ਦਿਖਲਾਵਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਹੀ ਧਰਮ ਦਾ ਸਾਰ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦੀ ਸੱਚ ਨੂੰ ਹੀ ਸਦੀਵੀ ਧਰਮ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਸਿਧਾਂਤ ਜਾਂ ਫਲਸਫੇ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੱਚ ਅਧਾਰਤ ਵਿਵਹਾਰਕ ਫਲਸਫਾ ਹੀ ਧਰਮ ਹੈ।

ਸਚਹੁ ਓਰੈ ਸਭੁ ਕੋ ਉਪਰਿ ਸਚੁ ਆਚਾਰੁ॥

ਸਭ ਕੁਝ ਸੱਚ ਤੋਂ ਉਰੇ ਹੈ, ਪਿਛੇ ਹੈ ਪਰ ਸਚੁ ਤੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਅੱਗੇ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਸੱਚ ਅਧਾਰਤ ਜੀਵਨ-ਆਚਰਨ ਹੈ। ਇਸੇ 'ਸਚ ਆਚਾਰੁ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ-ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਕਠਿਨ ਘਾਲਨਾ ਘਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਕੀਰਤੀਮਾਨ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ।

ਧਰਮ ਦਾ ਅਰਥ- 'ਪਵਿੱਤਰ ਫਰਜ਼' ਵੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰਨੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇਣੇ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ, ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਸਰਥ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਵਚਨ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਵਚਨ ਦੇ ਬੱਧੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਮ ਨੂੰ ਬਨਵਾਸ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਦੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ, ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਰਾਮ ਨੇ ਬਨਵਾਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਰਾਜ-ਤਿਲਕ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਜਾਂ ਜਗ੍ਹਾ ਭਗਵਾਨ ਕਰਕੇ ਪੂਜੇ ਗਏ-

'ਰਘੁਕੁਲ ਰੀਤ ਇਹੈ ਚਲ ਆਈ, ਪ੍ਰਾਣ ਜਾਇ ਪਰ ਵਚਨ ਨ ਜਾਈ॥'

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary   NamdhariElibrary@gmail.com

ਧਰਮ ਇਸੇ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਤਖਤ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ, ਰਾਜ ਭਾਗ ਮਿਲੇ ਪਰ ਆਪਣੇ ਉੱਚ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਂਦਿਆਂ 'ਤਖਤਾ, ਪਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਧਰਮੀ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਗਵਾਨ ਜਾਣ ਕੇ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਖ ਕੇ ਪੂਜਿਆ।

ਧਰਮ-ਮਾਰਗ ਦੇ ਰਾਹ ਦਸੇਰੇ ਉਹੀ ਮਹਾਂਪੁਰਖ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਸਦ-ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਜੋ ਆਪ ਸੱਤ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਅਭੇਦ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸੱਚ ਸੀ-

ਜਿਸ ਦੈ ਅੰਦਰਿ ਸਚੁ ਹੈ ਜੋ ਸਚਾ ਨਾਮੁ ਮੁਖਿ ਸਚੁ ਅਲਾਏ॥
ਓਹੁ ਹਰਿ ਮਾਰਗਿ ਆਪਿ ਚਲਦਾ ਹੋਰਨਾ ਨੋ ਹਰਿ ਮਾਰਗਿ ਪਾਏ॥

ਅਜੇਹੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ, ਗੁਰੂਆਂ ਪੀਰਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਕਸ਼ਟ ਵੀ ਸਹਿਣੇ ਪਏ, ਆਪਾ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਯੁੱਧ ਕਰਨੇ ਪਏ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯੁੱਧ ਲਈ ਵੀ 'ਧਰਮ-ਯੁੱਧ, ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ। ਜਿਵੇਂ ਨਿਹੱਥੇ ਤੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਵੀ ਔਰਤ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਤੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਸਰਨ ਪੈਣ ਤੇ ਮਾਫ ਕਰ ਦੇਣਾ। ਇਕ ਵੇਰ ਕੁੱਝ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੁਗਲ ਸਾਡੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਲਿਹਾਜ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਖਤਮ ਕਰੀਏ, ਫੇਰ ਏਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਆਏਗੀ, ਏਨਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਦੀ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਕੀ ਫਰਕ ਹੋਇਆ? ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਕੋਈ ਰਾਜ ਭਾਗ ਲੈਣਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਧਰਮ ਦੇ ਉੱਚ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। 'ਹਮ ਲੇ ਜਾਵਹੇਂ ਪੰਥ ਉਚੇਰੇ।' ਅਸੀਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਕ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਬਨਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ ਅੱਸ਼-ਅੱਸ਼ ਕਰੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ ਸੋਭਾ ਕਰੇ। ਵਿਸ਼ਵ-ਯੁੱਧਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਐਸੀ ਮਿਸਾਲ ਹੋਰ ਕਿਤੋਂ ਨਾ ਮਿਲੇ ਕਿ ਭਾਈ ਘਨ੍ਹਈਆ ਜੀ ਜੰਗੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭੇਦ ਭਾਵ ਦੇ ਘਾਇਲ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਮੁਗਲਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਘਨ੍ਹਈਆ ਥੱਕ ਹਾਰ ਕੇ ਡਿੱਗੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਣੀ ਪਿਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਫੇਰ ਉਠ ਕੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਗਦੇ ਹਨ- ਪਰ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਿਸਦਾ ਜੀਵਨ ਮੰਤਵ ਹੀ-

'ਧਰਮ ਚਲਾਵਨ ਸੰਤ ਉਭਾਰਨ' ਹੈ, ਭਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਮਲਮ ਦੀ ਡੱਬੀ ਦੇ ਕੇ ਹੁਕਮ ਕਰਦੇ ਹਨ- ਸ਼ਾਬਾਸ਼, ਹੁਣ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਕੇ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭੇਦ ਭਾਵ ਦੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਮਲਮ ਪੱਟੀ ਵੀ ਕਰਿਆ ਕਰ। ਇਹੋ ਹੈ ਧਰਮ ਦਾ ਸਾਰ- ਨਿਰਵੈਰ ਅਤੇ ਪਰ-ਉਪਕਾਰੀ ਹੋਣਾ।

ਮੇਰੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਪਹਿਲੂ ਹੈ- 'ਰਾਜਨੀਤੀ' ਜਿਸਦਾ ਭਾਵ ਬੜਾ ਸਰਲ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ- 'ਰਾਜ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ।' ਸਾਮ, ਦਾਮ, ਦੰਡ, ਭੇਦ, ਭਾਵ ਹਰ ਹੀਲੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣੀ ਜਾਂ ਛਲ-ਕਪਟ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੀਲੇ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਤੇ ਕਾਬਜ ਹੋਣਾ। ਵਿਸ਼ਵ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਜੇਤੂ ਬਨਣ ਲਈ ਜਿਸ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਸਲਤਨਤਾਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਉਸੇ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਉਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦਫਨ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਕਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ, ਕੈਦ ਕਰਕੇ, ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਕੇ ਰਾਜ-ਸੱਤਾ ਹਥਿਆਉਣ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਧਰਮੀਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ, ਸਮਰਪਣ, ਤਿਆਗ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਕੇ ਸੱਚੀ-ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੇ ਜਮੀਨ ਤੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੇ ਦਿਲਾਂ ਤੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਜਿਸਦੀਆਂ ਕੋਈ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਧਰਤੀ ਤੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸੀਮਾਂ ਹੈ ਸੱਚੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੀ। ਵਕਤ ਦੇ ਹਾਕਮ ਬਾਬਰ ਅਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਰਾਜ ਭਾਗ ਕੇਵਲ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਹੈ ਪਰ ਸੱਚੇ-ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਰ ਨੇ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸਦੀਵੀ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਅੱਜ ਵੀ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚਾ-ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੂਜਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਮ ਤੇ ਸੈਂਕੜੇ-ਲੰਗਰ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਅਜੇਹੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਸਾਡੇ ਰਾਜ ਨੇਤਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੋਚ ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ, ਰਾਜ-ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਹਰ ਅਨੈਤਿਕ ਢੰਗ ਵਰਤਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਸੰਜੋਗ ਹੀ ਹੈ ਕਿ 2019 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮੇਹਨਤ, ਹਾੜੀ ਦੀ ਫਸਲ ਸਾਂਭ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਮੇਹਨਤ ਕਰਕੇ ਆਖਰੀ ਮਹੀਨੇ ਉਸ ਮੇਹਨਤ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਰਾਜਨੇਤਾ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਮੇਹਨਤ ਦਾ ਫਲ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਲੋਕਤੰਤਰ, ਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਲਿਆਣ ਕਾਰੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸੱਕਿਆ। ਕਾਰਣ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਗੁਲਾਮ ਰਹੇ। ਪਹਿਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਫੇਰ ਕਪਟੀ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਾਕਮ ਬਹੁਤ ਸਿਆਣੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਸਨ- ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਅਤੇ ਜਾਤ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਕਰਕੇ 'ਪਾੜੋ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ' ਦੀ ਕੂਟਨੀਤੀ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਤੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੋ ਕਪਟ ਨੀਤੀ ਸਾਡੇ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਆਈ ਅਤੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਏਸੇ ਧੁਰੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਿੰਦਨ ਸਲਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਪਾਰਟੀ ਜਾਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵੰਡ ਕੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਧਰਮ ਨੇ ਨਾਮ ਤੇ ਵੰਡ ਕੇ ਆਪਣਾ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਰਾਜਨੇਤਾ ਵੋਟਾਂ ਮੰਗਨ ਬਿਲਕੁਲ ਘਰੋ-ਘਰੀ ਨਾ ਜਾਣ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਗਰ-ਮਗਰ ਨਾ ਫਿਰਨਾ ਪਵੇ। ਸਾਡੇ ਨੇਤਾ ਆਪ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਸੁਨਣ ਅਤੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਹ ਵੀ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨੰਗਾ, ਭੁੱਖਾ ਨਾ ਰਹੇ, ਗਊ-ਗਰੀਬ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਹੋਵੇ। ਇਹੋ ਸਾਡਾ ਧਰਮ ਹੈ, ਇਹੋ ਸਾਡੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਵੇਰ ਸ. ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਬਨਣ ਉਪਰੰਤ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲੈਣ ਆਏ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕਰਦਿਆਂ ਫਰਮਾਇਆ ਸੀ- 'ਜੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਆ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਭਾਵ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿਉ ਫੇਰ ਉਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿਉ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਕਰ ਸੱਕੋਗੇ। ਕੇਡਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇ ਸਾਡੇ ਰਾਜ ਨੇਤਾ ਛਲ-ਕਪਟ ਅਤੇ ਸਵਾਰਥੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਧਰਮ-ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ।

ਭਾਰਤ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਾਨੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ-

"ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਧੂਰੀ ਹੈ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਇਮ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿਰਲੋਭ ਅਤੇ ਨਿਰਮੋਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ- ਝੂਠ-ਫਰੇਬ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਸਾਡੇ ਰਾਜ ਨੇਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਾਏ ਮਾਰਗ ਤੇ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਸਾਡੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਅਧੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹੈ।"

ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ! ਸਾਡੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਨੂੰ ਅਜੇਹੇ ਨੇਤਾ ਮਿਲਨ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਦੇ ਹਰ ਧਰਮ ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਭਾਰਤਵਾਸੀ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਚੋਂ ਗਰੀਬੀ, ਧੜੇ ਬੰਦੀ ਦੂਰ ਹੋਵੇ। ਬੁੱਚੜ ਖਾਨੇ ਬੰਦ ਹੋਣ। ਕੇਵਲ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਾਸੀ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਆਂ ਮਿਲੇ ਉਹ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਨਣ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਰਬ ਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਹੋਵੇ। ਹੱਸਦਾ, ਖੇਡਦਾ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਾਣਦਾ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣ ਸੱਕੇ। ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਾਕਾਰ ਹੋਵੇ।

ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਜਰੂਰੀ ਸੂਚਨਾ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਦੇ ਸਰਘੀ ਤੇ ਤਾਰੇ ਸਾਹਿਤ-ਰਤਨ ਪ੍ਰੋ,ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਸੇਲ 14 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ ਬੜੀ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਕਸੇਲ ਜੀ ਆਪਣੀ ਮਿਸਾਲ ਆਪ ਹੀ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅਪਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਾਤਰ ਸਨ ਪ੍ਰੋ. ਕਸੇਲ ਜੀ। ਵਾਰਤਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕਾਵਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੋ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਸੇਲ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਉਸ ਲਈ ਆਪ ਕੇਵਲ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਧੰਨਤਾ-ਯੋਗ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕਸੇਲ ਜੀ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਰਸਮਾਂ ਗੁਰ-ਮਰਿਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਅਗਲਾ ਪਰਚਾ ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕਸੇਲ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

- ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ
ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ
ਸੰਪ: 94176-01321

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਭਾਈ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਤੂ ਬੀ ਬਾਣੀ ਕੰਠ ਕਰੀ ਆਪ, ਹੋਰੁ ਆਪ ਸਰਬੰਧੀਆ ਨੂ ਬੀ ਕੰਠ ਕਰਨ ਨੂ ਆਖੀ। ਅਰੁ ਭਾਈ ਪਿਛਾ ਰਾਤ ਨੂ ਕੋਈ ਬੀ ਨਾ ਸੌ ਰਹੇ। ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੈ ਲਿਖਾ ਹੈ

'ਫਰੀਦਾ ਪਿਛਲ ਰਾਤਿ ਨਾ ਜਾਗਿਓਹਿ ਜੀਵਦੜੋ ਮੁਇਓਹਿ।'

ਸਭਨੇ ਬਾਣੀ ਪੜਨੀ ਅਰੁ ਭਜਨੁ ਬੀ ਕਰਨਾ ਜਿਤਨਾ ਪੁਜ ਆਵੇ। ਬਾਣੀ ਪੜਕੇ ਸਭਨੇ ਹਰਿਦਾਸ ਕਰਨੀ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸੋ ਸਿਦਕ ਦਾ ਦਾਨੁ ਮੰਗਣਾ।

ਗੁਰੂ ਸਭਨਾ ਬਥੂ (ਵਸਤੂ) ਦਾ ਦਾਤਾ ਹੈ।

ਉਪਦੇਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਜਪਉ

ਐਥੇ (ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਵੀ ਜੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਦੇ, ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਰਿਹਾ ਕਰੋ ਕਿ ਜੇ ਥਾਲੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਵੀ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਛਕਦਾ ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਰੋਟੀ ਖਾਏਂਗਾ। ਐਥੇ ਭਜਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹੋ, ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰੋ, ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਕਰਿਆ ਕਰੋ। ਇੱਕ-ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਰੋ ਕਿ ਤੇਰਾ ਐਸ ਵੇਲੇ ਮੂੰਹ ਵੇਹਲਾ ਹੈ, ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਕਰ।

'ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਜਪਉ ਅਪੁਨੇ ਹਰਿ ਭਾਲੀ'

ਸਾਹ ਨਾਲ ਵੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕੋ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਹੁਕਮ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਸਫ਼ਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਏਹ ਕਿਨੇਹੀ ਆਸਕੀ

✍- ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ

ਦੂਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਇਹਨੀਂ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਵਸ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਂਝ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਹੀ , ਇਕੋ ਜੋਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਇਕੋ ਜਿਹੇ, ਪੂਜਣ ਯੋਗ ਹਨ। ਪਰ ਆਮ ਕਰਕੇ ਤਿੰਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲ ਹੀ ਸਾਡਾ ਸਭ ਦਾ ਵੱਧ ਧਿਆਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵੱਲ। ਸ਼ਾਇਦ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸਾਡੇ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਹਨ ਜੋ 'ਜਿਉ ਕਰ ਸੂਰਜ ਨਿਕਲਿਆ' ਵਾਂਗ ਨਵੇਂ ਯੁਗ ਦਾ ਨਵਾਂ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਾਰੇ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਛਿਪ ਖਲੋਤੇ ਅਤੇ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਨੱਸ ਖਲੋਤਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਹਨ ਜੋ ਤੱਤੀ ਤੱਵੀ 'ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਤਪਤ ਠਾਰਦੇ ਹਨ। ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਤੇ ਫੇਰ ਅੱਗੋਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕੌਮ ਉਤੋਂ ਵਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਰਬੰਸਦਾਨੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ। ਗੁਰਪੁਰਬ ਵੀ ਤਿੰਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਹੀ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੱਤਕ: ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ, ਪੋਹ ਸੁਦੀ ਸਪਤਮੀ, ਜੇਠ ਸੁਦੀ ਚੌਥ- ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ। ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦਾ ਇਹਨਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਵੱਧ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ ਬਣਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਵਿਚ ਦੇਸ਼-ਕੌਮ ਦੀ ਅਣਖ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਬਲੀਦਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਥਮ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਤੇ ਬਾਕੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਕਾਰਨ ਵੱਧ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਰੂਪ ਹੀ ਹਨ ਤੇ ਸਭ ਵਿਚ ਇਕੋ ਜੋਤ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਨਾਂਅ ਦੀ ਥਾਂ "ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਨਾਨਕ ਜੋਤ ਹੀ ਹਨ। ਅਸੀਂ "ਮਹਲਾ" ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬਾਣੀ ਕਿਸ ਗੁਰੂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਘਰ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਨਾਂਅ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਬੋਲ, ਨਿੱਕੀ ਬਾਲ ਵਰੇਸ ਤੋਂ ਹੀ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਵੀ ਆਮ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਤੇ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਸਿੱਖ ਵਾਂਗੂੰ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਪਤਾ ਕੁੱਝ ਇੱਕ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ, ਪੰਜਵੀਂ, ਨੌਵੀਂ ਤੇ ਦਸਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਬਾਰੇ। ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਪਤਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਪਰ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਣਸੁਣੀਆਂ ਹੀ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਅੱਜ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਦੱਸੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਏਨੀਆਂ ਵਡਮੁੱਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਿੰਨੇ ਡੂੰਘੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਨੀਆਂ ਤੇ ਫੇਰ ਸੁਣਕੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਬਾਰੇ ਜਿੰਨਾਂ ਕੁ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਦੱਸੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਹਿਣਾ ਨਾਂਅ ਦੇ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਹਿੰਦੂ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰ ਸਨ, ਜੋ ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਵਪਾਰ ਆਦਿ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੇ ਤੇ ਇਕ ਆਮ ਹਿੰਦੂ ਵਾਂਗ ਰਾਮ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਆਦਿ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਜਦੇ ਤੇ ਦੇਵੀਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਤੀਰਥਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ। ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਹਿੰਦੂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਤਨ ਤੇ ਮਨ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸ਼ਿਸ਼ ਬਣੇ ਤੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲਗ ਗਏ। ਸੂਰਜ ਨਾਲ ਦੀਵਾ ਛੂਹ ਗਿਆ ਤੇ ਛੂਹਿਆ ਦੀਵਾ ਵੀ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗੂੰ ਚਮਕਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਲਹਿਣਾ ਅੰਗਦ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ। ਇਹ ਅੰਦਰ ਦੀ ਸੁੱਚਮ ਸੀ ਨਿਮਰਤਾਈ

ਤੇ ਸਿਦਕ ਸੀ, ਸੇਵਾ ਤੇ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਲਹਿਣੇ ਨੂੰ ਅੰਗ ਲਾ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਹੋਣ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਦਿੱਤਾ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਤੇ ਲੱਖਮੀ ਚੰਦ, ਵੀ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਹਿ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਸੁਹਿਰਦਤਾ, ਉਹ ਸਚਾਈ, ਉਹ ਬੁਲੰਦੀ, ਉਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਹ ਸੂਰਜ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ 'ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ' ਵਿਚ ਫਿਰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ, ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ, ਇਸ ਸੂਰਜ ਦੇ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਓਤ-ਪੋਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ, ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ? ਉਹ ਬੇਬਹਾ ਚਾਨਣ ਜੋ ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਚੰਨ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸੂਰਜ ਤੱਕ ਵੀ ਦੇ ਸਕਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬੋਲ ਹਨ:

ਜੇ ਸਉ ਚੰਦਾ ਉਗਵਹਿ, ਸੂਰਜ ਚੜਹਿ ਹਜਾਰ॥
ਏਤੇ ਚਾਨਣ ਹੋਦਿਆਂ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ॥

ਇਸ , ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ ਤੋਂ, ਉਸ ਘਟਾਟੋਪ ਹਨੇਰੇ ਤੋਂ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲੀ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਸੈਂਕੜੇ ਚੰਦਰਮਾਂ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੂਰਜ ਵੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਕਪਾਟ ਤੱਕ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ ਸਨ। ਠੀਕ ਕੀ ਹੈ, ਗਲਤ ਕੀ, ਇਹਦੀ ਪਛਾਣ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਜੋ ਕੁਝ ਤੀਰਥਾਂ-ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਜਾ ਕੇ ਲੱਭਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਤੇ ਉਥੋਂ ਲੱਭਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਲੱਭ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਣਾ ਮੂਲ ਪਛਾਨਣ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ "ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ" ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੱਚ ਦਾ ਸੂਰਜ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਜਾਗੀ ਕਿ ਮਹਾਂਕਵੀ ਦੀ ਕਾਨੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੋਟਿਆਂ ਵਿਚ ਆ ਗਈ। ਤਦੇ ਹੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਅਜੇਹੀ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦੱਸਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੀ ਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਭਰੀ ਕਵਿਤਾ, ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ ਖ਼ਿਆਲ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਰਚੀ ਹੋਵੇ। ਕਿੰਨੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹਨ, ਭਾਈ ਲਹਿਣੇ ਤੋਂ ਅੰਗਦ ਬਣੇ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਅੰਗਦ ਦੇ ਮਹਾਂਵਾਕ : "ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਚੰਨ ਹੋਣ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸੂਰਜ, ਏਨਾ ਚਾਨਣ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ, ਗੁਰੂ ਬਿਨਾਂ, ਰਾਹ ਦਸੇਰੇ ਬਿਨਾਂ, ਸਮਝੋ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ ਹੈ।

ਚੰਨਾਂ ਅਤੇ ਸੂਰਜਾਂ ਵਰਗੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਗੁਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਜੁਗੜੇ ਬੀਤ ਜਾਣ, ਉਹ ਸਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫਮਰਾਇਆ ਹੈ :

ਏਹ ਕਿਨੇਹੀ ਆਸਕੀ ਦੂਜੈ ਲਗੈ ਜਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਆਸਕੁ ਕਾਂਢੀਐ ਸਦ ਹੀ ਰਹੈ ਸਮਾਇ॥
ਚੰਗੈ ਚੰਗਾ ਕਰਿ ਮੰਨੇ ਮੰਦੈ ਮੰਦਾ ਹੋਇ॥
ਆਸਕੁ ਏਹੁ ਨ ਆਖੀਐ ਜਿ ਲੇਖੈ ਵਰਤੈ ਸੋਇ॥

ਏਥੇ ਆਸਕ (ਆਸ਼ਿਕ) ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਆਪਣੇ ਅਸੂਲਾਂ ਉਤੇ, ਸਿਦਕ ਉਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਉਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵੱਲ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵੱਲ ਦੇਖ ਲਉ। ਹੈ ਕਿਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਿਰਦਾਰ ? ਵਜ਼ੀਰ ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ ਤੇ ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਤੇ ਅਸੈਂਬਲੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਿਲਾਮ ਹੁੰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਨਦਨਾਉਂਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਮਹੂਰੀਅਤ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਜ਼ਾਕ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਸ਼ਰੇਆਮ ਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਕਦੇ ਪਾੜਦੇ ਹਨ, ਆਪਣਾ ਮਤਲਬ ਪਾਲਣ ਲਈ, ਉਸੇ ਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਸਹੁੰਆਂ ਚੁੱਕ, ਅਮੀਰ-ਵਜ਼ੀਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਚੋਣ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਲੜਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਅਹੁਦੇ ਲੈ ਕੇ ਬੈਠ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬੈਂਚਾਂ ਉਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। "ਰਾਜੇ ਸੀਹ ਮੁਕਦਮ ਕੁੱਤੇ" ਤੇ "ਸਰਮ ਧਰਮ ਦੋਇ ਛਪ ਖਲੋਏ " ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਸੀ :

ਏਹ ਕਿਨੇਹੀ ਆਸਕੀ ਦੂਜੈ ਲਗੈ ਜਾਇ॥
ਨਾਨਕੁ ਆਸਕੁ ਕਾਂਢੀਐ
ਸਦ ਹੀ ਰਹੈ ਸਮਾਇ॥

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਆਸਕੀ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੀ ਮਾਨਵਤਾ, ਆਚਰਣ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਰ ਪਾਸੇ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਘਾਰ ਅਤੇ ਪਤਨ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਪਾਸੇ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ, ਜੇ ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ, ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇ ਇਹ ਬੋਲ, ਮਾੜੇ ਮੋਟੇ ਹੀ ਪੈ ਸਕਣ। ਅਜਿਹੇ ਬੋਲ ਅੰਨੇ ਨੂੰ ਦੋ ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਅਜ਼ੀਮ ਸ਼ਹੀਦ ਤਿੱਕੜੀ

✍- ਡਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਕਈ ਵੇਰ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਮੇਲ ਮੇਲ ਭੇੜਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਖ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਹੈਰਾਨ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਜੁਆਨੀ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਉੱਤੋਂ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦ ਵਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਅਤੇ ਰਾਜਗੁਰੂ ਨਾਲ ਵੀ ਵਾਪਰਿਆ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਸੁਖਦੇਵ ਦਾ ਜਨਮ 26 ਫਰਵਰੀ 1907 ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਸ ਹੀ ਸਾਲ 28 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਲਾਇਲਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚੱਕ ਨੰ: 105 ਵਿਚ। ਰਾਜਗੁਰੂ ਜਨਮਿਆ ਇਸ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਇਕ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ 24 ਅਗਸਤ 1908 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿਚ ਪੂਨੇ ਦੇ ਨੇੜ ਪਿੰਡ ਖੇੜ ਵਿਚ ਪਰ ਮੌਕਾ ਮੇਲ ਦੇਖੋ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਹੀ ਦਿਨ ਭਾਵ 23 ਮਾਰਚ 1931 ਨੂੰ ਇਕ ਹੀ ਸਥਾਨ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਰੱਸਾ ਚੁੰਮ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਦੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਵਿਚ ਦੂਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਝੁਕਾਉ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਈਵਾਲ ਸਨ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਦੇ ਤਾਇਆ ਜੀ ਲਾਲਾ ਅਚਿੰਤ ਰਾਮ ਵੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਜਾਣੂੰ ਸਨ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਬਾਰ ਦੀ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਅਣਵਾਹੀ ਰਹੀ ਧਰਤੀ ਵਾਹੀਯੋਗ ਬਣਨ ਉਪਰੰਤ ਲਹਿਲਹਾਉਂਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇੱਥੇ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚੱਕ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਹੀ ਲਾਲਾ ਅਚਿੰਤ ਰਾਮ ਨੇ ਲਾਇਲਪੁਰ ਵਿਚ "ਮੈਸਰਜ਼ ਲਾਲਾ ਅਚਿੰਤ ਰਾਮ, ਰਾਮ ਲਾਲ ਥਾਪਰ" ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਆੜ੍ਹਤ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹੀ। ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਰਾਮ ਲਾਲ ਅਤੇ ਅਚਿੰਤ ਰਾਮ ਤਾਏ ਚਾਚੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਨ। ਸੁਖਦੇਵ ਦੀ ਉਮਰ ਅਜੇ ਤਿੰਨ ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਰਾਮ ਲਾਲ ਦਾ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਲਾਲਾ ਅਚਿੰਤ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭਰਜਾਈ ਵਿਧਵਾ ਰਲੀ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਲਾਇਲਪੁਰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਉਂ ਤਿੰਨ ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸੁਖਦੇਵ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਲਾਇਲਪੁਰ ਆ ਗਿਆ। ਸ. ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲਾਲਾ ਅਚਿੰਤ ਰਾਮ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਵੇਚਦੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਲ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਹੁੰਦਾ। ਖਰੀਦ ਵੇਚ ਤੋਂ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਕੇ ਜਦ ਸ. ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਲਾਲਾ ਅਚਿੰਤ ਰਾਮ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਵਿਚ ਮਸ਼ਰੂਫ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਬਾਲ ਹਾਣੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਇਕੱਠੇ ਖੇਡਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਇਉਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਿਚਾਰ ਬਣ ਗਿਆ।

ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਘਰੇਲੂ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਮਿਲੀ। ਫਲਸਰੂਪ ਜਦ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1919 ਨੂੰ ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦਾ ਹਤਿਆ ਕਾਂਡ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਸ ਹਿਰਦੇ ਵੇਧਕ ਘਟਨਾ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਕੋਮਲ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਕੁੱਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫ਼ਸਰ ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਸਕੂਲ, ਜਿੱਥੇ ਸੁਖਦੇਵ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਆਇਆ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰਟੇਜ਼ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਸਲੂਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਸੁਖਦੇਵ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ 'ਦੋਸ਼' ਬਦਲੇ ਸੁਖਦੇਵ ਨੂੰ ਬੈਂਤਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਾਕਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ ਹੋਰ ਗੂੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਧਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪਾਸ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਅਗਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਘਟਨਾ ਸਥਲ ਉੱਤੋਂ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਭਿੱਜੀ ਮਿੱਟੀ ਇਕ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਵਿਚ ਭਰ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਗਲੋਂ ਜ਼ਾਲਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਛਟ ਲਾਹੁਣ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਿਆ।

1921 ਵਿਚ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੇ ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਨ ਲਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਨ ਕਰਨ ਦੇ ਇਕ ਢੰਗ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਾਂ ਕਟਵਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਸੱਦੇ ਉੱਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸੂਝ ਬੂਝ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਾਉਂ ਕਟਵਾ ਲਏ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਚੇਰੀ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਕੌਮੀ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ। ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਇਕ ਕਾਲਜ "ਕੌਮੀ ਵਿੱਦਿਆ ਪੀਠ" ਨਾਊਂ ਹੇਠ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ। ਸਬੱਬ ਅਜਿਹਾ ਬਣਿਆ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਦੋਵੇਂ ਇਸ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਸਹਿਪਾਠੀ ਬਣ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਇਕ ਦਹਾਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠਿਆਂ 'ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ' ਅਤੇ 'ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਰੀਪਬਲੀਕਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ" ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ। ਆਮ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਉਲੀਕਣ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸੁਖਦੇਵ ਮੋਹਰੀ ਹੁੰਦਾ। ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੋ. ਮਲਵਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬਿਲਕੁੱਲ ਸਹੀ ਹਨ ਕਿ "ਇਕ ਲਿਹਾਜ ਨਾਲ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ, ਜੋ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪੋ ਵਿਚ ਖਹਿਬੜਦੇ ਵੀ ਰਹੇ ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਾਹ ਵਿਚ ਸਾਹ ਵੀ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ।"

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਦੋਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਨ ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣਾ ਬਹੁਤਾ ਹੈਰਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਪੱਛਮੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬੰਬਈ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿਚ ਜਨਮੇ ਸ਼ਿਵਰਾਮ ਰਾਜਗੁਰੂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਘੜਿਆ ਮੌਕਾ ਮੇਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਚੰਭੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ। ਰਾਜਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਘਰ ਘਾਟ ਛੱਡ ਕੇ ਬਨਾਰਸ ਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਵਿਦਿਆਲੇ ਵਿਚ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪੜ੍ਹੀ। ਬਨਾਰਸ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਆਸ਼ੀਲ ਇਨਕਲਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਉਣ ਸਦਕਾ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਤੇ ਵੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪਾਨ ਚੜ੍ਹ ਗਈ। ਪੇਟ ਪਾਲਣ ਖਾਤਰ ਉਹ ਮਿਉਂਸਪਲ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਡਰਿੱਲ ਮਾਸਟਰ ਲੱਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਿਹਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਠੀ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗਾ। ਸੰਯੁਕਤ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿਚ "ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਰੀਪਬਲੀਕਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ" ਦੇ ਕਰਤਾ ਧਰਤਾ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਿਵ ਵਰਮਾ ਦੀ ਮਾਰਫ਼ਤ ਉਹ 1928 ਵਿਚ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਸੁਦ੍ਰਿੜ ਹੋਈ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਜਦ ਵੀ ਕੋਈ 'ਐਕਸ਼ਨ' ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਬਿਨਾਂ ਪੁੱਛੇ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਈਰਖਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਛੱਡ ਜਾਵੇ। ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਮਾਹਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਕਾਟ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾਈ ਗਈ। ਮਿਥਿਆ ਇਹ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਛਤਰੀ ਬਣ ਕੇ ਰਾਜਗੁਰੂ ਉਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨਾਲ ਰਹੇਗਾ ਪਰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਾਧੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 'ਸ਼ਿਕਾਰ' ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ "ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਰੀਪਬਲੀਕਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ" ਦੇ ਮੰਤਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਪੜੁੱਲ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਅਪ੍ਰੈਲ 1929 ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਬੰਬ ਸੁੱਟੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ 'ਐਕਸ਼ਨ' ਲਈ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰ ਸਕੇ। ਰਾਜਗੁਰੂ ਨੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਅੱਡੀ ਚੋਟੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ 'ਆਜ਼ਾਦ' ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਸਹਿਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜੋ ਬਿਆਨ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਤੋਂ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸੁਣ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਕਰ ਉਹ ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕੋਮਾ, ਵਿਸਰਾਮ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੀ ਵੀ ਗਲਤੀ ਕਰੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਮੌਕਾ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕੀਤੀ।

ਰਾਜਗੁਰੂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਸਦਾ ਤਤਪਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ "ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਰੀਪਬਲੀਕਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ" ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਮਹੌਰ, ਸਦਾਸ਼ਿਵ ਰਾਵ ਮਲਕਾਪੁਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਇਵੇਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਤਖ਼ਤਾ ਡਿੱਗ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ, ਜੇ ਕਰ ਰਾਜਗੁਰੂ ਫਾਂਸੀ ਵਾਲੀ ਕਾਲੀ ਟੋਪੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਇਕ ਵਾਰ ਵੇਖ ਸਕਦੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਵਾਨੇ ਨੇ ਇਹ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ....। ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਵੀ ਰਾਜਗੁਰੂ ਦਾ ਇਹ ਪਾਗਲਪਨ ਵੇਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਧੁਰ ਮੁਸਕਾਨ ਖਿੜ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ, "ਸ਼ੌਕੇ-ਸ਼ਹਾਦਤ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਭਾਈ, ਪਰ ਤੂੰ ਤਾਂ ਹੈਂ ਸੰਪੂਰਨ ਸ਼ੌਕੇ-ਸ਼ਹਾਦਤ। ਹਾਰ ਗਏ ਤੇਰੇ ਤੋਂ।"

ਨਿਰਸੰਦੇਹ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਇਹ ਤਿੱਕੜੀ ਅਜ਼ੀਮ ਸੀ।

ਸੰਪਰਕ: 9417049417

“ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ ਦੇਣ -ਆਜਾਦੀ”

✍- ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ

ਵੈਸਾਖ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੂਰਜੀ ਮਹੀਨੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸਾਖੀ ਤੋਂ ਹੀ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਸਾਖ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਢੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਲੋਂਕੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ਢੋਲ ਵਜਾਉਂਦੇ,ਨੱਚਦੇ ਟੱਪਦੇ,ਭੰਗੜਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਵੈਸਾਖ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੁੱਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖਾਸ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅੱਡਰੀ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਮਹੀਨੇ ਨੇ ਉਹ ਵੀਰ ਸ਼ਿਪਾਹੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਾਲਮ ਜ਼ਰਵਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਭੰਨ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਇਕ ਉਹ ਵੇਲਾ ਵੀ ਇਸੇ ਮਹੀਨੇ ਦੁਰਾਨ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੰਤ ਸ਼ਿਪਾਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਊ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਖ਼ਾਤਿਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤੋਂਪਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਡਵਾਇਆ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਮੁਗਲਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਮੁਗਲ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜੇਬ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਅਤੇ ਗ਼੍ਰੀਬਾਂ ਉੱਪਰ ਅਥਾਹ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਹ ਰਿਹਾ ਸੀ ,ਹਿਦੂਆਂ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਹਕੂਮਤ ਜ਼ੁਲਮ ਕਮਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਧਰਮ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪਨੂੰ ਧਰਮੀਂ ਕਹਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਕੌਣ ਸਨ? ਉਹ ਕੇਵਲ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੰਡਿਤ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਨ ਜੋਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਰੂਪ ਦਰਸਾਕੇ ਅਨਜਾਣ ਅਤੇ ਸਿੱਦੇ ਸਾਧੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਠੱਗਕੇ ਰਿਤੀ ਰਿਵਾਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸਾਕੇ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਸਿਆਣੇ ਲਿਖਾਰੀ ਦੇ ਇਹ ਅੱਖਰ ਹਨ ਕਿ:--

“ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇੜੀ ਦੇ ਆਸਰੇ ਆਦਮੀ ਦਰਿਆ ਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਆਸਰੇ ਮਨੁੱਖ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਪਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਦਰਿਆ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਬੇੜੀ ਨੂੰ ਸਿਰ ਉਤੇ ਚੱਕ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪ ਤਾਂ ਡੁਬੇਗਾ ਹੀ ਪਰਤੂੰ ਨਾਲ ਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲੈ ਡੁਬੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਧਰਮ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤੇ ਚਲੇ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧਰਮੀ ਕਹਾਉਂਦਾਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਫਰੇਬੀ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਧਰਮਾਤਮਾਂ ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਲਨਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਦਾਂ ਹੈ,ਨਾ ਕਿ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਬਿੱਲਾ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ। ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਖਡੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਅਤੇ ਪੰਡਿਤਾਂ ਬਾਰੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਫ਼ੁਰਮਾਂਦੇ ਹਨ:-

“ਭਈ ਗਿਲਾਨਿ ਜਗਤ ਵਿਚਿ,ਚਾਰਿ ਵਰਨ ਆਸ੍ਰਮ ਉਪਾਏ।
ਦਸ ਨਾਮਿ ਸੰਨਿਆਸੀਆ ਜੋਗੀ ਬਾਰਹ ਪੰਥਿ ਚਲਾਏ।
ਜੰਗਮ ਅਤੇ ਸਰੇਵੜੇ ਦਗੇ ਦਿਗੰਬਰਿ ਵਾਦਿ ਕਰਾਏ।
ਬ੍ਰਹਮਣਿ ਬਹੁ ਪਰਕਾਰਿ ਕਰਿ ਸਾਸਤ੍ਰਿ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣਿ ਲੜਾਏ।
ਖਟਿ ਦਰਸਨ ਬਹੁ ਵੈਰਿ ਕਰਿ ਨਾਲਿ ਛਤੀਸਿ ਪਖੰਡ ਰਲਾਏ।
ਤੰਤ ਮੰਤ ਰਾਸਾਇਣਾ ਕਰਾਮਾਤਿ ਕਾਲਖਿ ਲਪਟਾਏ।
ਇਕਸਿ ਤੇ ਬਹੁ ਰੂਪਿ ਕਰਿ ਰੂਪ ਕਰੂਪੀ ਘਣੇ ਦਿਖਾਏ।
ਕਲਿਜੁਗਿ ਅੰਦਰਿ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਏ”। (ਵਾਰ ਪਹਿਲੀ - ਪਉੜੀ 19ਵੀਂ)

ਅਤੇ ਔਰੰਗਜੇਬ ਜ਼ੁਲਮੀਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਵਰਗਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:--

ਰਾਜੇ ਪਾਪ ਕਮਾਵਦੇ,
ਉਲਟੀ ਵਾੜ ਖੇਤ ਕਉ ਖਾਈ”।
(ਵਾਰ-1,ਪਉੜੀ 30)

ਇਨਾਂ ਪਖੰਡੀਆਂ ਧਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜਿਆਂ ਕਾਰਨ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਭ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰੀ, ਅਗਿਆਨਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਹੀ ਜ਼ੁਲਮ ਫੈਲਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਪਰਖ ਕੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨਾਂ ਰਿਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਅਤੇ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਅਤਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ 'ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ', ਸਜਾਉਣਾਂ ਪਿਆ। ਇਹ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਕਦੋਂ ਸਾਜਿਆ?

ਇਹ ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ ਦਿਨ ਸੁਭਾਗਾਂ ਭਰਿਆ ਚੜਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ, ਸੰਮਤ 1756 ਵਿਸਾਖ ਦੇ ਮਹੀਨੇ "ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ"ਚੁਣਕੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਜਾਇਆ ਅਤੇ ਚਿੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਤੁੜਵਾਉਣ ਵਾਲੀ"ਕਹਾਵਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ। ਜਦ ਵਿਸਾਖੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ ਤਾਂ ਇਕ- ਇਕ ਸਿਖ- ਹਜਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਬਾਬਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਫ਼ੁਰਮਾਨ ਵੀ ਹੈ:--

"ਸਵਾ ਲਾਖ ਸੇ ਏਕ ਲੜਾਊਂ ,ਤਬੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਕਹਾਊਂ"।

ਬਸ ਫਿਰ ਕੀ ਇਸੇ ਵਿਸਾਖੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ'ਚ ਰਹਿਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਮੁਗਲੀ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਦੰਦ ਖੱਟੇ ਕੀਤੇ। ਇਹ ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਬਾਬਤ ਜਕਰੀਆ ਖਾਨ ਨੇ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ;-- ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਜੰਗਲ ਹੀ ਮੁਲਕ ਹੈ, ਇਹ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਠੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਘਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ,ਅਤੇ ਸੌਂਦੇ ਵੀ ਇਥੇ ਹੀ ਹਨ। ਤੁਰਦੇ ਤੁਰਦੇ ਹੀ ਖਾਂਦੇ ਹਨ,ਨਾ ਹੀ ਸਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਸੇਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਾੜ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਭਾਲਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ ਪਰਤੂੰ ਇਹ ਅੱਲਾ ਤਾਲਾ ਦਾ ਭਾਣਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਭੁੱਜੇ ਦਾਣੇ ਖਾ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ,ਭੁੱਖੇ ਭਾਣੇ ਹੀ ਜੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਕ-ਇਕ ਸਿੱਖ ਵੀ ਹਜਾਰਾਂ ਲੱਖਾਂ ਨਾਲ ਲੜ੍ਹਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਦਾਂ ਹੈ। ਅਤੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਕਦੀ ਡਰਦੇ ਨਹੀਂ ।ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਥੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਰਤੂੰ ਇਹ ਦਿਨ ਦੂਣੀ ਰਾਤ ਚੌਗੁਣੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰੀ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਖ਼ਸ਼ੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਵਿਚਾਰ ਸਨ। ਉਹੋ ਹੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਾਦ ਐਸ਼-ਪ੍ਰਸ਼ਤ ਬਣ ਗਏ,ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਰੰਗ ਰੂਪ ਹੀ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ,ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ, ਅਤੇ ਵੇਸਵਾ ਗਮਨ -ਇਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰਹੁ ਰੀਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਲ ਮਿਲ ਗਇਆਂ। ਦਇਆ,ਧਰਮ, ਅਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਛਿੱਕੇ ਤੇ ਟੰਗ ਦਿਤਾ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਦਸੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਘਾਣ ਕੀਤਾ,ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਜੀਭਾਂ ਦੇ ਸੁਆਦਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਗੁਰੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਸ਼ਾਹਾਰੀ ਬਨਾਣ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ -ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪੰਜ ਬਕਰੇ ਝਟਕਾਏ ਸਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ (ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਕੇ ਮਾਸ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ :--" ਬਾਝੁ ਦਇਆ ਬਲਹੀਣ ਹੋਇ ਨਿਘਰ ਚਲੇ ਰਸਾਤਲਿ ਟੋਆ"।

ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਜਦ ਵੇਖੀ ਅੰਗਰੇਜ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕਬਜਾ ਕਰਨ ਲਈ- ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਪੁਆ ਦਿਤੀ ,ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਕੇ ਜ਼ੁਲਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਫਿਰ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੀ 1914 ਬਿ.ਮੁਤਾਬਿਕ 12 ਅਪ੍ਰੈਲ 1857 ਨੂੰ ਪੰਜਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਸੰਤ ਸ਼ਿਪਾਹੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੀ ਸਥਾਪਣਾ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦਸਕੇ ਘਰ-ਘਰ, ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਦਇਆ ,ਧਰਮ, ਸਤ-ਸੰਤੋਖ, ਸੁੱਚ ਸੋਧ, ਅਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪੁਆਉਣ ਲਈ, ਅਤੇ ਆਜਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਇਆ ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਅਨੇਕ ਮਾਨੁੱਖ ਸੰਤ-ਸ਼ਿਪਾਹੀ ਬਣਦੇ ਗਏ। ਇਸ ਪ੍ਰਥਾਏ ਪੰਥ -ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:--

"ਫੈਲਿਯੋ ਜਸ ਭਾਰੀ ਸਿਖ ਥੀਏ ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਆਪਾਰੀ,
ਸਿੰਘ ਪੰਥ ਬ੍ਰਿਧਾਯੋਨਾਮ ਰਸ ਪਾਗਿਯੋ ।
ਹੁੱਕੇ ਛਡਵਾਏ ਰਖਵਾਏ ਕੇਸ ਮੋਨਿਯੋਂ ਕੇ,
ਸੁਧਾ ਛਕ ਥਾਏ, ਸਿੰਘ ਭਾਗ ਜਿਨੇ ਜਾਗਿਯੋ।
ਫੀਮ ਭੰਗ ਪੋਸ਼ਤ ਸ਼ਰਾਬ ਮਾਸ ਚੋਰੀ ਯਾਰੀ,
ਠੱਗੀ ਤਜਿ ਥੀਏ ਸੰਤ ਸਤਿਜੁਗ ਆਗਿਯੋ"।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਫਿਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਪੂਰਨ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰ ਦਿਤਾ । ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ -ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਪੜਾ ,ਰੇਲ ਯਾਤਰਾ, ਡਾਕ ਤਾਰ,ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ

ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ,ਡਾਕ-ਤਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਆਦਿ ਅਪਣੇ ਮੁਕਦੱਮੇ ਤੇ ਝਗੜੇ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਨਿਬੇੜਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਕੇ ਮੁੜਕੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰ ਦਿਤਾ।ਜਿਸਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਅੰਗਰੇਜ ਹਕੂਮਤ ਘਬਰਾ ਗਈ।

ਫਿਰ ਸਮਾਂ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਆਇਆ ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗਊ-ਗ੍ਰੀਬ ਦੇ ਬਦਲੇ ਲੜਾਈਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਪਈਆਂ ਅਤੇ ਅਣੇਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ।ਇਤੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਸ ਦੀ ਆਜਾਦੀ ਬਦਲੇ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਆਜਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਜਨਮਦਾਤਾ ਸਿਧ ਹੋਇਆ।ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ ਇੱਜਤ ਬਖਸ਼ੀ।

ਫਿਰ ਅੱਗੇ ਜਾਕੇ ਇਸ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਆਜਾਦੀ ਦੇ ਲਈ ਖੂਨੀ-ਤੋਹਫਾ ਮਿਲਿਆ।ਇਹ ਤੋਹਫਾ 1919 ਈ. ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ ਜਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੇ ਹਤਿਆ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਇਹ ਉਹ ਵੇਲਾ ਸੀ,ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਹਿੰਦੂ - ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚ "ਪਾੜੋ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ"ਦੀ ਕੁਟਿਲ ਨੀਤੀ ਵਰਤਕੇ,ਜੰਗ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕੂ ਗਦਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਇਆ।ਭਾਰਤ ਵਾਸੀਆਂ ਤੋਂਇਸ ਜੰਗ ਦੁਰਾਨ ਅੰਗਰੇਜ ਨੇ ਮੱਦਦ ਲੈਣ ਵੇਲੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਹੋਮ ਰੂਲ"ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਰ ਭਾਰਤੀ ਸੁੱਖੀ ਵਸੇਗਾ।

ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ "ਹੋਮ ਰੂਲ" ਦੀ ਥਾਂ ਉਸਨੇ "ਰੌਲਟ ਐਕਟ"ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ।ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਨ ਤੋਂ ਹੀ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸੀ।ਇਸ ਰੌਲਟ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਐਸੀ ਅੱਗ ਭੜਕੀ ਕਿ ਉਹ ਅੰਗਰੇਜੀ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ। ਹੜਤਾਂਲਾਂ ਜਲਸੇ ਅਤੇ ਜਲੂਸ ਆਦਿ ਕਢਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਪੁਲਸ ਨਾਲ ਵੀ ਟੱਕਰਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਈਆਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ।ਇਸੇ ਰੌਲਟ ਐਕਟ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਸਿਖਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲੈ ਆਂਦਾ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਜ਼ੋਸ ਨੇ ਡਾ.ਕਿਚਲੂ ਅਤੇ ਡਾ. ਸਤਿਆਪਾਲ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਤੂਫਾਨ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ।ਹਰ ਪਾਸੇ ਗਦਰ ਫੈਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬਸਾਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਇਮਾਰਤਾਂ, ਇਮੰਪੀਰਿਅਲ ਬੈਂਕ, ਟਾਊਣ ਹਾਲ, ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਆਦਿ ਕਈ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਸੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ।ਫਿਰ ਜੋ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਦਰੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆਇਆ ਉਹ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ।

ਇਸ ਤੂਫਾਨੀ ਹੜ੍ਹ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਤਾ।ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਮਾਰਸ਼ਲ ਲਾਅ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦਫਾ 144 ਅਤੇ ਕਰਫਿਊ ਆਰਡਰ ਲਗਾਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ ।ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਇਕ ਵਿਸਾਖ 1976 ਬਿ. ਮੁਤਾਬਿਕ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1919 ਵਿੱਚ ਇਕ ਭਾਰੀ ਜਲਸਾ ਕੀਤਾ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ- ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ 50 ਹਜਾਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹਿਸਾ ਲਿਆ।

ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਆਪਣੀ ਫ਼ੌਜ ਲੈਕੇ ਜਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਵੇਖੇ ਨਿਹੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਬੁਸ਼ਾਰ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਹਜਾਰਾਂ ਹੀ ਲੋਕ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਬਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸੀ, ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਹੀ ਮਾਰੇ ਗਏ।ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਜਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਸੋ ਇਹ ਘਲੂਘਾਰਾ ਵੀ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਵਾਪਰਿਆ।ਅੰਗਰੇਜੀ ਰਾਜ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਹੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ,ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ,ਰਾਜਗੁਰੂ ਆਦਿ ਕਈ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਗਏ। ਅੰਤ ਨੂੰ ਹਾਰ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਛੱਡਨਾਂ ਪਿਆ ਅਤੇ 15 ਅਗਸਤ 1947ਈ. ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਆਜਾਦ ਹੋਇਆ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਨਾਮੇ ਜੋ ਕਿ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਵਾਪਰੇ ਤਾਂ ਇਸੇ ਲਈ ਹੀ ਆਜਾਦੀ ਦੀ ਦੇਣ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗ -ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੰਪ:88378-10603

ਭੁੱਜੇ ਦਾਣੇ ਬੀਜੋ

✍- ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ

"ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਉਂ ਦਾ ਪੈਸਾ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ! ਬਾਬੇ ਹਜਰੋਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਨਾਉਂ ਦਾ ਪੈਸਾ !! ਕੋਈ ਦਾਨੀ ਦਾਨ ਕਰੇ। ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਫ਼ਕੀਰ ਹਜਰੋਂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਦੀ ਲੰਘਿਆ। ਕਿਸੇ ਹੱਥ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ, ਅਗਲੇ ਘਰ ਦਾ ਰਾਹ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਭਲੇ ਲੋਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਭਾਈ ਪਰਸ਼ਾਦ ਛਕ ਲੈ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੀ ਕਰੇਂਗਾ ?"

ਬਾਬਾ ਜੀ ! ਸਰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਨੇ, ਭੂਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਏ, ਜੇ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਹੋਰ ਸਾਨੂੰ ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ । ਫ਼ਕੀਰ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, "ਤੇਰਾ ਕੰਮ ਏਥੇ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ, ਨਗਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇਕ ਬਗੀਚੀ ਏ, ਬਗੀਚੀ ਵੀ ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਅਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਉਤਰੀ ਏ । ਓਥੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ, ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਨੇ । ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰੁੜ ਰਹੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਭਵਜਲੋਂ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾਨਣ ਬਖ਼ਸ਼ਦੇ ਨੇ, ਗੂੰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਬੋਲ ਤੇ ਬੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੇਂਦੇ ਨੇ । ਉਹ ਹੱਟੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏ, ਉਸ ਦੇ ਬੂਹੇ ਕਦੇ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਤੂੰ ਵੀ ਓਥੇ ਜਾ, ਜੋ ਮੂੰਹੋਂ ਮੰਗੇਗਾ ਪਾਏਂਗਾ।" ਗਲੀ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਇਕ ਭਲੇ ਲੋਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਨਾਲੇ ਵੇਖੀ ਉਹ ਬਗੀਚੀ ਨਗਰੋਂ ਬਾਹਰ ਏ, ਇਸ ਮੋੜ ਤੋਂ ਸਜੇ ਹੱਥ ਮੁੜਨਾ, ਫੇਰ ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ, ਖੱਬੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਿੱਧੀ ਅੱਗੇ ਬਗੀਚੀ ਏ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਅਣਮੰਗਿਆ ਦਾਨ ਦੇਂਦਾ ਏ, ਉਹ ਉਣ ਭਰਦਾ ਏ, ਨਿਸ਼ੰਗ ਹੋ ਕੇ ਜਾ। "

"ਵਾਹ ਬਾਬਾ ! ਤੇਰਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇ, ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਅੱਧੀ ਲੋੜ ਤਾਂ ਹੁਣੇ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਏ", ਫਕੀਰ ਨੇ ਟੁਰਦਿਆਂ ਕਹਿਆ । ਫਕੀਰ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਪੁੱਜਿਆ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਵਿਸਮਾਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਚਿੱਤਰ ਉਸ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਤੱਕਿਆ ਸੀ । ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਕੇਵਲ ਖਾਣਾ, ਸੌਣਾ ਤੇ ਭੋਗ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਮਗਰ ਏਥੇ ਆ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਏਥੋਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਏ, ਪਰ ਅਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਕਾਹਲੀ ਸੀ । ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਗਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ, "ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।" ਹੰਸ ਰੂਪੀ ਸੰਗਤ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਰੂਪੀ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਚੋਗ ਚੁਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਭੰਗ ਪੈਂਦਾ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਹਜ਼ੂਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਪਾਸ ਖਲੋਤਾ ਸੀ, ਚੁੱਪ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਠਹਿਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ। ਮਗਰ ਜਿਵੇਂ ਭੁੱਖਾ ਸਾਹਮਣੇ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਬਿਹਬਲ ਹੁੰਦਾ ਏ ਤਿਵੇਂ ਫ਼ਕੀਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੋਈ । ਫੇਰ ਬੋਲਿਆ, "ਮਹਾਰਾਜ ! ਮੈਂ ਬੜੀ ਆਸ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ।" ਮਗਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਹੋਂ ਫੜ੍ਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਦੂਰ ਲਿਜਾ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ ।

ਪਿੱਛੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਭਗਤ, ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੈਠੇ ਸਨ । ਉਹਨਾਂ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਪੁੱਛਿਆ, "ਭਲਿਆ ਲੋਕਾ, ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?" ਭਾਈ ਜੀ, ਲੋਈ। ਸਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਏ, ਬੜੀ ਦੂਰੋਂ ਆਸ ਨਾਲ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਭਾਈ ਜੀ ਆਖਿਆ, "ਬਹਿ ਜਾ ਤੇ ਆਹ ਲੈ ਲੋਈ" ਫ਼ਕੀਰ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਜਾਮੇ ਦੀਆਂ ਤਣੀਆਂ ਟੁੱਟ ਗਈਆਂ ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮੂੰਹੋਂ ਬੋਲ ਕੀਤਾ, "ਏਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਬੀਜਿਆ ਹਰਿਆ ਹੋਵੇ" ਫਕੀਰ ਨੇ ਇਹ ਵਾਕ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਕਹੇ ਤੇ ਮੁੜਨ ਲੱਗਾ। ਮਗਰ ਦਾਨ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਿਹਾ, "ਫਕੀਰ ਸਾਂਈਂ! ਉਰੇ ਆ, ਫ਼ਕੀਰ ਨੇੜੇ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਲੋਈ ਲੈ ਲਈ । ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਇਉਂ ਚੁਪ ਹੋ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਹੱਥ ਆਇਆ ਲਾਲ ਤਿਲਕ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਵਿਚਾਰਾ ਬੜਾ ਹੈਰਾਨ ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ।

ਕਥਾ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ । ਸੰਗਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਟੇਕ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈ ਲੈ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੱਗੀਆਂ ਤਾਂ ਇਹ ਫਕੀਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਫਰਿਆਦੀ ਹੋਇਆ ਤੇ ਅਰਜ਼

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਕੀਤੀ, "ਸ਼ਹਿਨ ਸ਼ਾਹ! ਤੁਹਾਡੇ ਭਗਤ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਲੋਈ ਦਿਤੀ ਸੀ, ਫੇਰ ਆਪ ਹੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਸੀ, ਮੇਰਾ ਜ਼ੋਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰੋਂ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਖਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਮੇਰੀ ਨਗੁਣੀ ਥੁੜ ਪੂਰੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਕਰੋ । ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਪੁਛਿਆ, "ਸੁਣਾਓ ! ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀ ਗੱਲ ਏ ?"

"ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼! ਗੱਲ ਕੀ ਏ, ਸਾਈਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸੌਦਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਲੋਈ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਏ", ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ।

ਗੁਰੂ ਜੀ--"ਭਾਈ! ਗੱਲ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਖੋਲ ਕੇ ਸਮਝਾਓ, ਬਾਤਾਂ ਪਾਇਆਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪੱਲੇ ਪੈਂਦਾ।"

ਸੰਤ ਸਿੰਘ- "ਦੀਨ ਦਿਆਲ! ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਫੇਰ ਕੀ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ। ਇਸ ਲੋਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਲੋਈ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਕਿਹਾ, ਇਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ, ਬੀਜਿਆ ਹਰਿਆ ਹੋਵੇ, ਅਸੀਂ ਤੇ ਤੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅਭਿਲਾਖੀ ਹਾਂ, ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਨਰਕ ਤੇ ਸੁਰਗ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਏ ਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਲਈ ਖਾਤਰ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਗਰਭ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਰਹਾਂ, ਇਹ ਲੋਈ ਤੀਹ ਸਾਲ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਕ ਲੋਈ ਵਾਸਤੇ ਵੀਹ-ਤੀਹ ਸਾਲ ਵੀ ਜਨਮ ਧਾਰਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਲੋਈ ਕਾਹਦੀ ਦਿੱਤੀ, ਬਿਪਤਾ ਸਹੇੜ ਲਈ । ਹੁਣ ਆਪ ਫਰਮਾਓ । ਇਹ ਸੌਦਾ ਕਿਵੇਂ ਬਣੇ ? ਭੁੱਜੇ ਦਾਣੇ ਬੀਜੋ"

ਗੁਰੂ ਜੀ---"ਕਿਉਂ ਸਾਈਂ ਜੀ ਏਵੇਂ ਹੈ ?"

ਸਾਂਈਂ--"ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ! ਹੈ ਤਾਂ ਏਵੇਂ।"

ਗੁਰੂ ਜੀ-ਸੰਤ ਸਿੰਘ ! ਕਿਵੇਂ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ, "ਹਾਂ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼! ਇਹ ਮਾਲ ਦੌਲਤ, ਘੋੜੇ, ਬੱਘੀਆਂ, ਮਹਿਲ ਮਾੜੀਆਂ ਅੱਗੇ ਹੀ ਤੇਰੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕਰੋਂ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਇਸ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਂਈ ਕਹਿ ਦੇਵੇ, ਇਹ ਲੋਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਅਮਾਨਤ ਸੀ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਅਮਾਨਤ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਬਚਨ-ਏਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ, ਬੀਜਿਆ ਹਰਿਆ, ਨਿਹਫਲ ਜਾਵੇ-ਮੈਂ ਲੋਈ ਦੇ ਦਿਆਂਗਾ।"

ਗੁਰੁ ਜੀ- "ਸਾਂਈ ਜੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿ ਦੇਵੇ।"

ਸਾਂਈਂ ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਕਿਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ । ਇਹ ਫ਼ਕੀਰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰ ਤਾਂ ਇਕ ਵਸਤੂ ਦੇ ਕੇ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਮਗਰ ਇਹ ਲੋਕ ਤਾਂ ਦੇ ਕੇ ਨਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦੇਂਦੇ । ਪਰ ਫ਼ਕੀਰ ਨੂੰ ਅੰਤ ਕਹਿਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਵਿਚੋਂ, ਜਿਹੜੀ ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾ ਕੇ ਲੈ ਲਈ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਏਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਬੀਜਿਆ ਹਰਿਆ ਦਾ ਕਥਨ ਨਿਹਫਲ ਜਾਵੇ। ਤਦ ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਲੋਈ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ।

ਲੋਈ ਲੈਂਦਿਆਂ ਫ਼ਕੀਰ ਦਾ ਰੰਗ ਲਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਸਤੀ ਆ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਢਹਿ ਪਿਆ ਤੇ ਆਖਿਆ, "ਗੁਰੂ ਜੀ ਧੰਨ ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਤੇ ਧੰਨ ਤੁਹਾਡੀ ਸੰਗਤ।"

ਕੋਲੋਂ ਭਾਈ ਧਨੀ ਰਾਮ ਜੀ ਬੋਲ ਉੱਠੇ, "ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਧੰਨ ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਇਤਨੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ । ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਏਵੇਂ ਭੁੱਜੇ ਦਾਣੇ ਬੀਜਿਆ ਕਰੋ ਰੱਬੀ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਾਨ ਏਵੇਂ ਕਰੋ, ਜੇ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਖੱਬੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗੇ । ਜੇ ਖੱਬਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਸੱਜੇ ਨੂੰ ਇਲਮ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਲੋਈ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਧੰਨਵਾਦ ਕਿਸ ਦਾ ਕਰਾਂ ਤੇ ਦਾਨੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਕੌਣ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਹੈ।" ਭਾਈ ਧਨੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਸਾਂਈਂ ਅੰਦਰ ਘਾਓ ਕਰ ਗਏ, ਉਸ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਮੁੜ ਢਹਿੰਦਿਆਂ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ, "ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼ ! ਜੇ ਇਹ ਤਨ ਢੱਕਣ ਵਾਸਤੇ ਲਈ ਦਿਵਾਈ ਜੇ ਤਾਂ ਮਿਹਰ ਕਰੋ ਤਾਂ ਕਿ ਤਨ ਮਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੋਗ ਕੱਟੇ ਜਾਣ ਤੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਾਲਾ ਵੀ ਨਾ ਲੱਗੇ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਕ ਸਿੱਖ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਸ ਕੰਨ ਵਿਚ ਫੂਕ ਮਾਰ ਨਾਮ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਟਿਕਟ ਲੈ ਦਿੱਤਾ ਬਸ ਸਾਂਈਂ, ਸਾਂਈਂ ਹੋ ਗਿਆ ।

ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਨਾਮ ਅਬਰਾਹਿਮ ਲਿੰਕਨ ਦਾ ਖ਼ਤ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕ ਜੀ,

ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਇਨਸਾਨ ਇਮਾਨਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਹਨ।

ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਬਦਮਾਸ਼ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਸ਼ਰੀਫ ਇਨਸਾਨ ਵੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਹੈ। ਉਥੇ ਇੱਕ ਸਿਦਕਵਾਨ ਆਗੂ ਵੀ ਹੈ।

ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ ਉਥੇ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਵੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਵਕਤ ਲੱਗੇਗਾ, ਸੋ ਜੇ ਹੋ ਸਕੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਕਿ ਕਮਾਏ ਹੋਏ ਇੱਕ ਸਿੱਕੇ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਲੱਭੇ ਹੋਏ ਪੰਜ ਸਿੱਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਉਸ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਨਾ ਅਤੇ ਹਾਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਨਾ ਸਿਖਾਉਣਾ।

ਜੋ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਈਰਖਾ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਸ਼ਾਂਤ ਹਾਸਿਆਂ ਦਾ ਰਹੱਸ ਸਮਝਾਉਣਾ।

ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਜਲਦੀ ਸਮਝ ਆ ਲੈਣ ਦੇਣਾ ਕਿ ਹੈਂਕੜਬਾਜਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣਾ ਆਸਾਨ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਅਣਮੁੱਲੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਕਰਾਉਣਾ।

ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਮਾਨ 'ਚ ਉੱਡਦੇ ਪੰਛੀਆਂ, ਧੁੱਪ 'ਚ ਮੰਡਰਾਉਂਦੀਆਂ ਮਧੂ ਮੱਖੀਆਂ ਅਤੇ ਪਹਾੜਾਂ 'ਤੇ ਉੱਗੇ ਜੰਗਲੀ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਸ਼ਾਂਤ ਸਮਾਂ ਦੇਣਾ।

ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣਾ ਕਿ ਸਕੂਲ 'ਚ ਨਕਲ ਮਾਰ ਕੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਨਾਲੋਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਹੈ।

ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸਹੀ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖੋ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਲੋਕ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਦੇ ਹੋਣ।

ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਊ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਊ ਅੱਖੜਾਂ ਨਾਲ ਅੱਖੜ ਹੋਣਾ ਸਿਖਾਉਣਾ।

ਜਦੋਂ ਹਰੇਕ ਹੀ ਭੇਡ ਚਾਲ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਤਾਕਤ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਕਿ ਉਹ ਭੀੜ ਦਾ ਪਿਛਲੱਗ ਨਾ ਬਣੇ।

ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਕਿ ਸੁਣੋ ਸਭ ਦੀ, ਪਰ ਮੰਨੇ ਸੱਚ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ 'ਤੇ ਪਰਖ ਕੇ ਹੀ।

ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਦਾਸ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੱਸਣਾ ਸਿਖਾਉਣਾ, ਸਮਝਾਉਣਾ ਕਿ ਹੰਝੂ ਕੇਰਨ 'ਚ ਕੋਈ ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਨਕੀਆਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣਾ ਵੀ ਸਿਖਾਉਣਾ ਅਤੇ ਮੀਆਂ ਮਿੱਠੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਵਰਜ ਕੇ ਰੱਖਣਾ।

ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਕਿ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਲਿਆਕਤ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤ ਵਸੂਲੇ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਤੇ ਆਤਮਾ ਦਾ ਸੌਦਾ ਕਦੇ ਨਾ ਕਰੇ।

ਸਮਝਾਉਣਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਡਰੇ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੀ ਸਹੀ ਸੋਚ 'ਤੇ ਡਟ ਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਵੇ।

ਉਸ ਨਾਲ ਹਲੀਮੀ ਭਰਿਆ ਸਲੂਕ ਤਾਂ ਕਰਨਾ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਡ ਨਾਲ ਵਿਗਾੜਨਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਠਾਲੀ ਦੇ ਸੇਕ 'ਚ ਢਲ ਕੇ ਹੀ ਸੋਨਾ ਕੁੰਦਨ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਉਸਨੂੰ ਵੰਗਾਰਾਂ ਕਬੂਲਣ ਲਈ ਬੇਸਬਰ ਹੋਣ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਦਲੇਰ ਬਣਨ ਲਈ ਸਬਰ ਰੱਖਣਾ ਸਿਖਾਉਣਾ।

ਉਸ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦ ਤੇ ਰੱਬ ਵਰਗਾ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣਾ ਸਿਖਾਉਣਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿੱਚ ਅਡੋਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰ ਸਕੇ।

ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬੜਾ ਨਾਜ਼ੁਕ ਤੇ ਮਾਸੂਮ ਹੈ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ।

ਅਬਰਾਹਿਮ ਲਿੰਕਨ (1861 ਤੋਂ 1865 ਤੱਕ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ)

ਬਚਣਾ ਹੈ ਤਾਂ 'ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਬਣੋ'

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਦੌੜ-ਭੱਜ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਆਪਾਧਾਪੀ ਵਾਲਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਸਿਹਤ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਅਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਤੌਰ-ਤਰੀਕੇ ਵਿਗੜ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਅੱਜ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮਾਸਾਹਾਰ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ 'ਮੈਡ ਕਾਊਂ', 'ਬਰਡ ਫਲੂ', 'ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ ਆਦਿ ਪਸ਼ੂਆਂ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਫੈਲਣ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

1980 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ 'ਮੈਡ ਕਾਊਂ ਬੀਮਾਰੀ ਫੈਲੀ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਫਰਾਂਸ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਸੂਅਰਾਂ ਵਿਚ ਦਿਮਾਗੀ ਬੀਮਾਰੀ ਮਹਾਮਾਰੀ ਵਾਂਗ ਫੈਲੀ। ਫਿਰ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਐੱਚ 1 ਐੱਨ 1 ਵਾਇਰਸ ਕਾਰਨ ਮੁਰਗੀਆਂ, ਬੱਤਖਾਂ ਆਦਿ ਪੰਛੀਆਂ ਵਿਚ ਬਰਡ ਫਲੂ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਫੈਲੀ, ਜੋ 2006 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਆ ਪਹੁੰਚੀ। ਸਾਲ 2009 ਵਿਚ ਸੂਅਰਾਂ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਰੋਗਾਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਜਿਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਰੋਗੀ ਗਊਆਂ-ਵੱਛਿਆਂ, ਸੂਅਰਾਂ, ਮੁਰਗੇ-ਮੁਰਗੀਆਂ, ਬੱਤਖਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਪਿਆ, ਉਥੇ ਹੀ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੋਗਾਂ ਨਾਲ ਜੂਝਣਾ ਪਿਆ ਤੇ ਕਈ ਜਾਨਾਂ ਵੀ ਗਈਆਂ।

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਸ਼ੂਆਂ-ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਮਾਸ ਦੇ ਸੇਵਨ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਬਾਦਸਤੂਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ ਤੇ ਅਜੇ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਬੂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ ਸੀ ਕਿ ਡੇਂਗੂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਵਾਇਰਲ ਬੀਮਾਰੀ 'ਮੀਆ ਕਾਂਗੋ ਹੈਮੋਰਿਜਿਕ ਫੀਵਰ' (ਸੀ. ਸੀ. ਐੱਚ. ਐੱਫ.) ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦਸਤਕ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਇਹ ਬੀਮਾਰੀ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਜਰਾਤ 'ਚ ਪਹੁੰਚੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਸੋਵੋ, ਅਲਬਾਨੀਆ, ਈਰਾਨ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਸ ਰੋਗ ਦਾ ਹਮਲਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸਾਨੰਦ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਅਮੀਨਾ ਨਾਮੀ ਔਰਤ, ਉਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਡਾਕਟਰ ਤੇ ਨਰਸ ਦੀ ਮੌਤ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਅਮੀਨਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੀ. ਸੀ. ਐੱਚ. ਐੱਫ. ਦੇ ਪ੍ਰਕੋਪ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਰੋਗੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਰਹਿਮਾਨ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਕਈ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਵੀ ਇਸ ਰੋਗ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰੀ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ "ਐੱਨ. ਆਈ. ਸੀ. ਡੀ. ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਐੱਨ. ਆਈ. ਵੀ. ਪੁਣੇ ਦੀਆਂ ਮਾਹਿਰ ਟੀਮਾਂ ਮੌਕੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪਸ਼ੂਆਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਚ ਲੱਛਣਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ 16,000 ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਇਸ ਰੋਗ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ "ਸੀ. ਸੀ. ਐੱਚ. ਐੱਫ. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਨਵੀਂ ਬੀਮਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲੱਛਣ ਡੇਂਗੂ ਬੁਖਾਰ ਵਰਗੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ 'ਚ ਖ਼ੂਨ ਦੀਆਂ ਉਲਟੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਬੁਖਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਲੇਟਲੈਟਸ ਘਟਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ, ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਹੋਰ ਅੰਗ ਨਕਾਰਾ ਹੋਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਦੌਰੇ ਪੈਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਤੇ ਰੋਗੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ "ਸੀ. ਸੀ. ਐੱਚ. ਐੱਫ. ਦਾ ਵਾਇਰਸ ਘਰੇਲੂ ਜਾਨਵਰਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੂਅਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਫੈਲਦਾ ਹੈ। ਸੰਮਿਤ ਸੂਅਰ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾਣ, ਸੂਅਰਾਂ ਦੇ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਮਾਸ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਉਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਰ ਜਾਂ ਗੰਦਗੀ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਨਾਲ ਇਨਸਾਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੂਅਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭੇਡਾਂ, ਬੱਕਰੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਇਸ ਦੇ ਲੱਛਣ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਅਸੀਂ ਇਸੇ ਗੱਲ ਤੋਂ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਸੰਮਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ 100 ਵਿਚੋਂ 40 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਰੋਗ ਦਾ ਪ੍ਰਕੋਪ ਅਜੇ ਗੁਜਰਾਤ ਤੱਕ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਵੱਖਰੇ ਰੱਖ ਕੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਪਸਾਰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਫੈਲਣ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਭਰ 'ਚ ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਗਈ ਹੈ।

ਮਾਹਿਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ "ਇਹ ਰੋਗ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਚ ਵੀ ਫੈਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ ਵਾਂਗ ਹਵਾ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਖ਼ੂਨ, ਲਾਰ, ਗੰਦਗੀ, ਝਰੀਟ, ਛਿੱਕ, ਰਗੜ ਆਦਿ ਦੌਰਾਨ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਤੱਥ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਹੋਟਲ ਮਾਲਕ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਸਸਤੇ ਭਾਅ 'ਤੇ ਬੀਮਾਰ ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀਆਂ, ਮੁਰਗਿਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਆ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਇਕ ਵੱਡੇ ਖਤਰੇ ਦਾ ਅਲਾਰਮ ਹੈ।

ਮਾਸ ਲਈ ਪਾਲੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜਾਨਵਰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 130 ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਲ-ਮੂਤਰ ਤੇ ਗੰਦਗੀ ਵਿਸਰਜਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਸੂਅਰਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਪੈਕ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਕ ਫੈਕਟਰੀ ਇਕ ਦਿਨ 'ਚ ਇੰਨੀ ਗੰਦਗੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ 12 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਕਸਬਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮਾਸ ਲਈ ਪਾਲੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਸਤੇ ਚਾਰਾ ਆਦਿ ਉਗਾਉਣ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਕੁਲ ਖੇਤੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ 87 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਅਨਾਜ, ਸਾਗ, ਸਬਜ਼ੀ ਤੇ ਫਲ ਉਗਾਉਣ ਲਈ 13 ਫੀਸਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੀ ਵਰਤੋਂ 'ਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ 'ਚ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਪੌਂਡ ਆਲੂਆਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਇੰਨੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਚ ਉਗਾਏ ਅਨਾਜ 'ਤੇ ਚਾਰੇ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਿਰਫ 165 ਪੌਂਡ ਮਾਸ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਾਸ ਲਈ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਉਗਾਉਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘਾਟੇ ਦਾ ਸੌਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਲਿਖਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬਰਡ ਫਲੂ, ਮੈਡ ਕਾਊ ਤੇ ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ ਆਦਿ ਤੇ ਹੁਣ ਕਾਂਗੋ ਫੀਵਰ ਵਰਗੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਰੋਗ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕ ਮਾਸਾਹਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਬਣਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਫਲਾਂ ਤੇ ਅਨਾਜ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਘਾਤਕ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ।

-ਵਿਜੇ

ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਅਫ਼ਸੋਸ

ਆਪਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਮੈਂ ਜੋ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕੀਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਿਆਂ ਮੈਂ ਕਈ ਸ਼ਾਮਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਏਅਰ ਗਨ ਨਾਲ ਦਰਜਨਾਂ ਚਿੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਕ ਬੱਤਖ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਂਡਿਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੰਭ ਖਿਲਾਰਦਿਆਂ ਉੱਡੀ ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਕੇ ਮਰ ਗਈ। ਮੈਂ ਹਰ ਸ਼ਾਮ ਦਰਜਨਾਂ ਕਬੂਤਰਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੁਲ ਮੀਆਂ ਛੰਨੂ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੂੰ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਬੰਦ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਖਾਣੇ ਲਈ ਚੁੱਕ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਸੀ। ਭਰਤਪੁਰ 'ਚ ਇਕ ਸ਼ੂਟ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ 2 ਘੰਟਿਆਂ 'ਚ ਇਕ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੱਤਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ।

ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ ਤੇ ਪਾਪ ਵੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਮੁਆਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਸਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਮੇਰਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

A SAGA OF SRI SATGURU JAGJIT SINGH JI

-Dr. Sharada Jayagovind

Baba ji and his team, under the direction of Satguru ji, established a brick kiln so that the refugees could earn wages needed for survival. Men would cut firewood from the forests and supply to the kiln and earn a few rupees. These bricks were given free of cost or at subsidized rates to the settlers and were used for construction of homes, cowsheds, roads and wells.

Amrik Singh ji recalls that during those days, he had to run the actor day and night. The old, rickety, tractor would make a lot of noise. One day, disturbed by this, Baba ji came out of his room and asked him why he had not stopped the work for the day. Amrik Singh ji said that they needed a couple of hours to complete the allotted work. At this juncture, the workers stopped for a while to have a glimpse of their dear Baba ji. Amrik Singh the taskmaster goaded the workers to continue. He said:

"Chalte raho, chalte rabo." (Keep going, Keep going)

Baba ji smiled and repeated the words:

"Chalte raho, chalte raho."

After this incident, whenever Baba ji met Amrik Singh ji, he would say:

"Chalte raho, chalte raho!"

This episode reveals the involvement of Satguru Jagjit Singh ji in the lives of the ordinary refugees, his patience, affection and sense of humour. Instead of getting irritated by the noise, or ordering to stop the work, he left the decision to Amrik Singh ji, who was leading the group of workers.

During the days when Sri Jiwan Nagar was built, Baba ji and his team of young men would work tirelessly. Baba ji would be on horseback or on a tractor supervising and guiding the work. Due to overwork and exhaustion, Baba ji started falling ill frequently and had attacks of diarrhoea. One day, a refugee at Sri Jiwan Nagar asked him:

"Baba ji, you have nutritious food and no worries like us, then why do you fall ill?"

Baba jismiled and answered:

"It is all by your kirpa."

By this, Baba ji meant that he was taking upon himself the worries of the refugees. His words indicate that Baba ji possessed the qualities necessary for a Satguru - a mother-like heart, a father-like concern and God-like compassion.

Sri Jiwan Nagar was not built in a day. After years of sweat and struggle, this Namdhari Sikh settlement held up its head high as a symbol of success, a testimony to selfless seva and sacrifice by the Satguru and his disciples.

In April 1959, Satguru Partap Singh ji told the Namdhari Sikh Sangat at Sri Jiwan Nagar:
"This is our last visit to Sri Jiwan Nagar. Those who want to obey Vadda Kaka can stay here. Others may leave."

to be continue.......

The 1872 origin of the 1919 incident

✍- A. S. Panesar

The overwhelming and strange support that the imperial Government got from Sikh nobility-clergy after Kooka massacre in 1872 was a welcome sign for the imperialists. Soon they became accustomed to this 'support blanket'. The same classes gave full support to Dyer after the Jallianwala Bagh massacre of 1919. But preventing an awakening of the masses against the imperial rule required more effort, and a part of priesthood faithfully provided the needed services.

Vigorous defense of the heinous act:

As mentioned in the previous issue under the same title, the heinous act of Cowan was strongly criticized even by Britishers, most notably of them being the editor of THE FRIEND OF INDIA, James Routlegde. However, arguments were also put in favour of Cowan, against the reasoning forwarded by Routledge. The most potent argument was that India needed to be ruled and governed according to her own customs. The fact that Punjab nobility and clergy supported the Kooka executions was also put forward a lot of times. In fact, the leniency, rather support of the aristocracy and clergy in the case of Kooka massacre, encouraged the imperialists to make such an argument. Ridiculing this, THE FRIEND OF INDIA remarked that they had no patience to hear such arguments because 'Right and Wrong are not different in India and England'. The newspaper expressed frustration at the level of arguments being made and the sheer disregard shown to Indian sentiments.

A column in THE FRIEND OF INDIA further made sarcastic comments on the arguments being raised by the imperial Government and which must have been encouraged by the 'blessing of the priesthood' that they easily received:

'We would suppose it altogether absurd for us to even think of still less mention, the fact that 66 men represent a good many families. That, of course, is all nonsense. Who cares about a Punjab family! No, we shall not mention that subject – it would be 'sentiment' you know, and sentiment will never do in India. We dare say that the wives and children of the men executed rather enjoyed the thing, and will remember it with gratitude till they, too, are blown away from guns in some future time. Who cares! Well, there is one thing we hope. We sincerely hope that the majesty of England will be vindicated in this matter. We hope that there will be such a decision put on record that it will endure into far off times and be the heirloom of a wiser, happier and more contented people than we know anything of at present in India'.

However, the situation in Punjab was altogether different. In Patiala, orders were passed to confiscate the property of every person involved in the Malerkotla incident. Not only this, orders were passed to arrest every single Namdhari Sikh who went to visit Sri Bhaini Sahib. Such an exemplary flattery of the imperial cause by the colonized was the one of its own kind!

With the continuous protest by THE FRIEND OF INDIA newspaper, the imperial Government was forced to make an inquiry. THE FRIEND OF INDIA was not aware of the harsh conditions that had been imposed on all Namdhari Sikhs. Had they known it, they would have written at length about it also, even when in Punjab 'no single voice or line' could be afforded. Conversely, had THE FRIEND OF INDIA not shown its orientation for justice, Cowan and Forsyth had been promoted and given higher powers!

THE FRIEND OF INDIA newspaper sincerely believed in the importance of justice. But probably due to representations from Punjab, the

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

imperial Government was not under much genuine pressure and wanted to dilute the matter 'under the table'. THE HINDOO PARTIOT had already mentioned that it was strange that in Punjab, 'not a voice has been raised or a line written' against the dreadful deed'. Expressing grief over the situation, the newspaper stated:

'For if we cannot show that under our life is more precious and justice more certain we have very little to place us above the worst conquerors that India will have. Executive power and ability will not compensate for a departure from the rules of justice and moderation which it is the pride of all good governments to make the foundation stone of their rule. The Indian Government will at periods fail to make full and searching enquiry into this Military Execution'.

The observation that '(imperial) Government will at periods fail to make full and searching enquiry' revealed the double-standards of the empire, which already stood exposed when the Namdhari Sikhs were forced to rebel. Identical to this, even fifty seven years after the Kooka massacre in 1872, Shaheed Bhagat Singh also had to restore to bombing of Parliament for making the deaf (imperial Government) hear (the concern of the people it forcibly governed). The conduct of Cowan, the 'iron fist' of imperial Government for Namdhari Sikhs without addressing their concern and the 'soft corner' for Cowan, despite his crime, re-exposed the enigma of the empire. However, as the whole episode snow-balled and wherever its news reached, it resulted in opposition to the action undertaken, except of course, in Punjab!
THE FRIEND OF INDIA still kept pushing its point:

'Nothing known or conceivable could justify the more than Chinese brutality of the misguided officers who perpetrated these massacres'.

'It is sufficiently deplorable that British officers should have perpetrated such inexcusable butcheries'.

'The whole thing, the deed itself, its reception by Indian society, its treatment by a section of the Indian press, and, I must add, the ominous silence of Government in regard to it, is deplorable in the last degree, and reveals a degraded standard of education and morality which it is deeply painful to contemplate'.

When the imperial Government finally came under intense symbolic pressure, in spite of the loyal assurances and allegiance of the Punjab nobility and clergy, some sort of punishment now had to be given to Cowan. As THE FRIEND OF INDIA newspaper expressed 'there is no defence at all (for Cowan)', reasoning failed to justify Cowan and Forsyth. Cowan was suspended and Forysth transferred after demotion.

This whole episode shows that like THE FRIEND OF INDIA, if priesthood had also stood against the imperial Government, much more could have been achieved. THE FRIEND OF INDIA stood in opposition to Cowan despite the loyalty of Punjab clergy. Had there been even symbolic gestures of protest by priesthood and the common populace, much more stronger the case had been for THE FRIEND OF INDIA and other well-wishers of India, one of which was the Bengali newspaper AMRITA BAZAR PATIRKA. The case could have been utilized by priesthood for banning kine-killing in Punjab and achieving good-will for the people that it represented. Gestures of disapproval from Punjab would have easily exerted international pressure on the imperial policies, in view of the contemporary ideological battle between the imperial Britain and socialist Russia, both of which wanted to show the applicability of their model over the other. But the golden opportunity was lost, largely by the apathy of clergy and society, which is expressed in THE FRIEND OF INDIA statement of despair regarding the 'reception of the execution by Indian society', which chose to remain aloof from it. This also testifies the observation of 'degraded standard of education and morality' made by the newspaper.

Cowan was suspended and THE FRIEND OF INDIA expressed satisfaction over it:

'We are glad to see that Mr. Cowan has been suspended'.

Unparalleled flattery of the imperial cause:

Things practically stopped here, and in all probability, the next sequence of events remained

unknown to THE FRIEND OF INDIA. Those sequence of events exemplified the loyalty that Punjab aristocracy and clergy had to the imperial cause.

Following are the representations from Punjab, not for gaining a respectable position in the empire setup or trying to understand the reasons of revolt and discussing the dissent of people, but to request the imperial Government to "not suspend Cowan". The names of the nobles begging the imperial Government have not been given. A few representations forwarded were as follows:

'In May last a meeting of several Native gentlemen of this place and elsewhere was held here, and Sirdar Bikram Singh, Bahadur, Ahluwalia, was called to the chair. The object of the meeting was to memorialize the Government of India to reconsider its late orders removing Mr. T.D. Forsyth, late Commissioner and Superintendent, Ambala, from Oudh had taken in the execution of Kukas at Kotla in January last'.

'We, the subjects of Her Majesty the Queen, most respectfully beg to appeal,..., against an order recently passed by the Government of India, whereby Mr. Cowan has been dismissed from the service...'.

'...unanimously came to the conclusion that the Government orderes passed in that case require reconsideration, and that consequently it was necessary to make a representation to the Government on the subject; for we understand the affairs of the country far better than any other class'.

Clearly the nobility-clergy was justifying the action undertaken by Cowan by asserting that the sort of punishment was apt for the Indians! When THE FRIEND OF INDIA was confronted with similar arguments from English press earlier, they had replied:

A great deal has been said about the peculiarity of India, and especially of the Punjab. We have scarcely patience to read such arguments. Right and wrong are the same in India as in England.

But for the Punjabi representation, right and wrong were different in India and England, especially in Punjab. Punjab nobility and clergy belittled itself, downgraded its own position and created the conditions optimal for the 'imperial rule'.

A this point, in his observation, historian Thomas Metcalf makes a prediction in the retrograde. Metcalf says, **'their vigorous defence of their actions marked out a path that was to lead in 1919 to the infamous Amritsar massacre'.**

The officers, Cowan and Forsyth were vigorously defended by the imperial Government, but not as vigorously as defended by the Punjab nobility and clergy. It would a matter of historical research to determine if the Punjabi population could have censored priesthood at that time and protested against them for their support to Cowan. May be, the common population could not have done that. During the times of Maharaja Ranjit Singh, the priesthood itself had successfully and positively censored the Maharaja himself. But had the new priesthood been censored at the time of Kooka executions, the reputation of Punjab's common people would have raised and Jallianwala Bagh tragedy averted!

But nothing of that sort happened. The imperial administrators nevertheless thanked the priesthood and nobility for their whole-hearted support. The romance of a section of society continued to greater heights with the imperial Government. Progressive things also happened meanwhile. The 1872 incident indirectly paved way for a greater level of consciousness amongst Sikhs. Singh Sabha Amritsar was formed and they did hard work to prevent public conversion of four Sikh youths to Christianity in Amritsar. Although the Namdhari Sikhs suffered on all fronts, yet the incident raised eyebrows all around and the enigma of the empire came into light. With Singh Sabha Amritsar, the imperialists hoped to regain the sympathy. However, upon realizing that Singh Sabha Amritsar was acting as an independent unit, circumstances were manipulated in such a way that another organization, Singh Sabha Lahore came into being. This entity took the relations with British imperialism to a newer level. The British Government officials could become part of this

organization, whose rules dictated that the organization would not say or do anything that could potentially be against the imperial Government interests.

Government control of the Sikh shrines:

The advantage of the 'support blanket provided by Sikh priesthood' is expressed in the words of a British officer himself. In order to reduce the Government interference in religious affairs, the British Government had to pass the Government Endowments Act XX of 1863. But giving the example of Kooka outbreak, the imperial administrators argued that due to control of Durbar Sahib in the hands of Government, the Kooka outbreak did not assume the character of a mass movement.

The comments on an official file 'Management of the Durbar Sahib the principal Sikh Temple at Amrtisar were recorded as follows:

'I think the Government of India will fully accept the view that, under the circumstances of the Durbar Sahib and of the Sikh faith and nation, the Government cannot resign all control or influence over the shrine, and cannot under Act XX of 1863 safely or useful leave the shrine and its affairs to the indirect control of the civil courts. Kuka troubles might have taken a different complexion if the Amritsar shrine had been the centre of Kukaism. The Sikhs are always liable to waves of religious reform or enthusiasm. Religious feeling among them readily blends with political excitement. And the Government can best keep control over such movements by retaining its influence over the Durbar Sahib. It would be the height of political imprudence to surrender this useful power in consequence of a single decision of a subordinate court, or in obedience to the English religious feeling of which Act XX of 1863 (for enabling the Government to divest itself of the management of religious endowments) was the outcome'.

First of all, the above comments demonstrate the imperial double standards, when it rebuked its own law, in this case, Government Endowments Act XX (1863) with regard to Durbar Sahib. More importantly, the comments reveal a 'useful power' that the imperial British had in their hands, due to which 'Government can keep best control'. Giving up this one 'useful power' was described as 'the height of political imprudence' as this power, the power to manipulate Sikh masses using the affairs at Durbar Sahib, was the lifeline on which British rule in Punjab and by extrapolation, to India depended. Since it was Punjab which not only provided tax revenues, but most importantly, the army for the empire.

Richard Fox, in his word 'Lions of Punjab', expresses the imperial strategy aptly:

'After annexing the Punjab, British administration developed two separate methods of bringing their former opponents, the Singhs, to heel. One method aimed at securing the loyalty of Sikh temple functionaries to British rule; the other hoped to recruit a cheap but dependable and above all, obedient soldiery for the Raj by promoting Sikhism as a separate religion and Singh as a separate social identity based in that religion'.

Hence, the 'temple functionaries' or 'priesthood' was the main instrument which along with, another section comprising of authors, historians fulfilled both the British strategies mentioned above. The National Archives of United Kingdom mentions a catalogue reference number CN 4/8/35 under the title 'Sikh raw recruits, 1933-35'. It reads: 'It would have been men similar to those shown in this photograph who would have been recruited into the army to help fight the First World War. In the Punjab no more than 5% of the population could read and among the rural communities the number was even lower. The British recruited heavily from the least educated urban population from the Punjab as these people were regarded as loyal and less likely to be attracted by political ideas. Thus, the few modifications at the top hierarchy of 'temple functionaries' had widespread and definite effects for Punjab and the empire.

With the common populace falling into the trap set up by imperial administrators, the romance of majority of Sikh functionaries with the empire went on. The imperial administration did

not leave the control of Golden Temple. While the Namdhari Sikhs remained opposed to the imperial British empire, the loyalty to British imperialism was cultivated amongst all those who came under the 'umbrella' of priesthood including its new organization, primarily Lahore-based Sikh revival societies.

The flattery continued:

Raj Pal Singh, author of the book 'The Sikhs: Their journey of Five Hundred Years' mentions:

The Singh Sabha was totally loyal to the British. The message of farewell sent to Lord Ripon by the Sri Guru Singh Sabha by Man Singh, President of the Golden Temple Committee read as follows: "Our bodies are the exclusive possession of the British. Moreover, that we are solemnly and religiously bound to serve Her Majesty; that in discharging this duty we act according to the wishes of our Great Guru, the ever living God and that whenever and wherever need be felt for us, we wish to be the foremost of all Her Majesty's subjects, to move and uphold and honour of the crown; that we reckon ourselves as the favourite sons of our Empress mother, although living far distant from Her Majesty's feet and that we regard the people of England as our kindered brethren". The British full reciprocated Sikh sentiments as revealed in the words spoken at a function held at Patiala by the Viceroy. He said: "With this movement (the Singh Sabha Movement) the Government of India is in heart sympathy. We appreciate the many admirable qualities of the Sikh nation, and it is a pleasure to us to know that, while in days gone by we recognized in them a gallant and formidable foe, we are today able to give them a foremost place amongst the true and loyal subjects of Her Majesty, the Queen Empress".

This went on. John Gordon mentions many instances which are identical to the expression 'we are solemnly and religiously bound to serve Her Majesty', used by the Singh Sabha Lahore. He mentions delightfully that Prince Albert Victor of Wales described Punjab as 'the soldier's land', further stating, 'There is no province in India that can boast, as the Punjab can, that it is the bulwark of defence against foreign aggression, or that can be termed with the same significance the guard-room of the Eastern Empire'. Gordon further depicts the details of procession in Seesganj Gurudwara, Delhi to celebrate coronation of Kind Edward VII in 1903. He says:

'A small temple in the chief street of Delhi marks the site of (Guru) Tegh Bahadur's execution in 1675. A procession in all the panoply and pageantry of old feudal Sikh days proceeded to this spot. It was formed of horsemen, banner-bearers, and the Sikh levies accompanying their chiefs, being followed by a cariiage in which under a covering of gold was the sacred 'Granth', the holy book. This was reverently lifted out and conveyed into the shrine, whilst to mark the special importance of the occasion the English national anthem, "God save the King!" was played by the musicians. All the Sikh chiefs, sardars, and church dignitaries were there. It was a gathering of the nation, called together by their own leaders, and all knew what they were there for. Standing by the holy book, they, on behalf of all the Sikhs, with their martyred Guru present in spirit (they all believed that), renewed in each other's presence their vows of fealty to the King-Emperor. A sacred chant was then sung in which all joined, closing with their invocation to the Supreme Being, which was responded to by the loud shouts of the crowd. On the sacred 'Granth' being replaced in the carriage, "God save the King!" was again played, to emphasise the meaning of the ceremony which typified their loyal and sacred bond to British rule and the compelling force of the union which, according to their ideas, had been miraculously brought about. This striking incident is a significant proof of Sikh veneration and affection for the British crown, the effect of which doubtless has been widespread".

The story of Guru Tegh Bahadur Ji's martyrdom as 'retold' and as depicted by the Gordon is not provided here. However, the concocted story as referred in the Gordon's account is another example of how far the 'temple functionaries' could go in preaching 'loyalty to the

British crown'. The account of how Raja of Nabha professed his loyalty and by paying personal homage to his sovereign (King Edward VII) he believed to have fulfilled the third duty of a true Sikh, is also delightfully mentioned by Gordon.

With the flattery of kind mentioned above, it is no surprise that this particular class strengthened the roots of imperialism as well as ensuring its continuance. In 1897, the imperial British authorities were in all praise for the valiant Sikhs for their action in Battle of Saragarhi. But for them, the 'Sikh', the 'Lion' was only one who unquestionably supported the British imperialism. With their repeated vows of 'sincere loyalty to the British crown', the same can be said for majority of the Sikh priesthood also.

Jallianwala Bagh tragedy and the repetition of history:

After the Kooka revolt, the Sikh soldiers were not kept in Ludhiana fort (due to fear that other Sikh soldiers may sympathize with the Kuka Sikhs). But now, about half-a-century later, the imperial rulers were so sure about the loyalty of the Sikhs that for killing the people assembled at Jallianwala Bagh on the morning of 13th April hundred years ago, Reginald Dyer had no second thoughts on bringing with him Sikh soldiers also.

The amount of torture inflicted on people even after the Jallianwala Bagh tragedy is beyond description. The accounts of such mental and physical torture given in books shake one thoroughly. The imperial Government resorted to bombing through aeroplanes, killing people by using machine guns even after the Jallianwala tragedy. Flagging of innocents including women, torture on students, soldiers easing themselves in public wells so that people could not use their waters, are only a very few amongst them. This shook people everywhere. Tagore returned his knighthood and became a strong critic of the Government. The enigma of empire, first shown by the Namdhari Sikhs, half-a-century ago, now stood openly exposed. Yet all of the insult and assault had no effect on the loyalists of British Raj. Some of them came out in open support of Dyer. The reader's attention is again drawn to the attitude of nobility and clergy in the aftermath of Kooka outbreak. The same history repeated itself here also!. Nigel Colett mentions this repetition of history in his book 'The Butcher of Amritsar: Gerneal Reginald Dyer'. He says:

'The Sikh leaders shamelessly flattered and humoured Dyer. At a ceremony sometime in late April, both he and Briggs were invited to the Golden Temple for the almost unheard of honour of being made honorary Sikhs. Annie later related what her husband told her of this ceremony (an account confirmed by the recollections of the Sikhs who were there at the time):

'Sahib', they said, 'you must become a Sikh even as Nikalseyn Sahib became a Sikh'. The General thanked them for the honour, but he objected that he could not as a British officer let his hair grow long. Arur Singh laughed. 'We will let you off the long hair', he said. General Dyer offered another objection, 'But I cannot give up smoking'. 'That you must do'. Said Arur Singh. 'No', said the General, 'I am very sorry, but I cannot give up smoking'. The priest conceded, 'We will let you give it up gradually'. 'That I promise you', said the General, 'at the rate of one cigarette a year'.

Dyer and Briggs were presented with symbols of the Sikh faith, including the turban and kirpan, and were given a siropa. The sarbrah thanked them for their protection of the Temple. A few days later, as Dyer left Amritsar, bound for the Afghan War, the leading Sikhs of the city came to him to offer him ten thousand men to fight the Afghans, an offer he relayed to the Government but which was declined. There is evidence that a shrine was dedicated in his honour at the temple of Guru Sat Sultani'.

This is how a priesthood responded. The offer of 'ten thousand men' also indicates the influence that the nobility-clergy had and also provides a glance to how Punjab turned 'loyal' to British Empire. The ethics of this loyalty is self-evident form the fact that the 'imperialized ones' now did not hesitate to kill their own countrymen and women, and in whole-heartedly supporting those who did that.

Colett also states:

'Arur Singh, manager of the Golden Temple, along with seven other principal Sikh shrine managers, circulated a notice in early May that no aeroplane had touched the Temple, that no machine gun has been planted in it, and no bombs had been dropped upon it'.

But what about Punjab, which was burning? The above priesthood had no concerns for it. Colett further states: 'It was mutually advantageous, both to Dyer and to those then in power in the Sikh community in Amritsar, to make use of each other'.

Thus, like the vigorous support provided to Cowan and Forsyth after the Kooka massacre, after the Amritsar massacre also, vigorous support was provided to Dyer and O'Dwyer by the above-mentioned priesthood.

The effect that the 'support of priesthood to imperial Government' had on local populace is made evident by the following account:

'On his second expedition into the Sikh rural areas, Dyer took with him a senior Sikh priest, Mahant Siri Kirpa Singh of the important Guru Sat Sultani shrine. Irwing went along again, and this time Dyer took even more troops. Two hundred and fifty infantry (again including a company of the Londons), twenty cavalry, some field guns and the armoured cars. They held a large darbar at the village of Raja Sansee, and there the mahant spoke to good effect to dispel rumours about the Temple. Then they marched on to China Bugga, held a meeting there in the afternoon and camped around Canal Bungalow for the night. On the next day, the column went on to Atari, Dyer, escorted by the cavalry and an armoured car, visiting the mission at Ashrapur on the way. They held another large meeting in the evening, and the column camped for the night around the Public Works Department rest house. A British officer present with the column recorded his impression of what was happening, and was witness to some of the meetings that Dyer had with his old Sikh officers and men as the column progressed through the countryside:

These old Sikh officers, in uniforms of bygone days, coming out of the villages to pay their respects to the General. With the help of the Indian officers whom they knew, and seeing their high priest with the column, the villagers soon began to realize they were being used or were meant to be tools in the hands of enemies of the Crown'.

The above clearly demonstrates how the continuous support to imperial Government by priesthood prevented an awakening among the common population. It is sad to note that not only the vigorous defence of Cowan and Forsyth in the past paved a way for the unfortunate Amritsar incident as noted by Metcalf, but even after the incident, a part of priesthood kept supporting the imperial Government and re-making the 'bonds of loyalty' with it.

Hence, the history that repeated, did not owe only to the 'vulnerable' psychology of Anglo-Indians, but to the 'anti-ethical' conduct of a part of priesthood as well. Meanwhile, the grandson of Arur Singh, posed a public apology for the actions of his grandfather. During argumentation in the Kooka massacre, THE FRIEND OF INDIA newspaper had displayed their ethics when they said: 'The grain that we destroy we can restore at little cost, but the lives we destroy we cannot restore!'. Such ethics were missing from the 'imperialized' priesthood, just like the imperial Government.

Satguru Jagjit Singh Ji, while commenting on the reason why Namdhari history is unknown to majority, said in one of his discourses: **'Because the historians distanced themselves from the tradition of Guru Nanak, hence the Namdhari history remained unknown to most'**. The path of equality and justice is the path of Guru Nanak Dev Ji. By endorsing the imperial Government for their atrocities on Namdhari Sikhs particularly, a confidence was created among the imperial administrators that they would be supported by nobility-clergy in whatever course they undertake. The Kooka massacre provided an opportunity whereby good diplomacy could have won international attention for Punjab and India. While the conduct of Namdhari Sikhs kept inspiring later generations for independence, the golden opportunity to foster mass rebellion against the imperial Government in 1872 was lost. Similarly, a golden opportunity of unification was provided by the Amritsar massacre. However, the fight of ideals

lost this opportunity as well. Nationalist leaders could have displayed mature diplomacy then also, but necessary gains could not be made. Gurmit Singh mentions the poor diplomacy in his book 'Gandhi and the Sikhs'. Few years after the Amritsar massacre, however, a reshuffling of the temple management took place with the Gurudwara Reform Movement. Sikhs displayed exemplary account of protest and removed the corrupt Mahants. Did the reshuffling of temple management translate to efforts for freedom also or not is for history to investigate. If it didn't, what role the newly established priesthood had in it, is also an open question in history.

Relevance in the present:

An apology has been offered from the kin of a priest who endorsed Dyer. An apology is being strongly sought from the British Parliament for the infamous Amritsar massacre. But the Kooka massacre is unknown to most people. The event that first brought the reality of imperial Government and colonial justice to light is largely ignored. The movement that made practical attempts for a free India by trying international focus on the Indian affairs has not been given its due regard. **'Injustice done to one's past will result in a confused future only'**, for if sufficient justice cannot be done to events in the past, there will be no direction for happenings in the present leading to future.

The primary sources given in the article reveal that the failure to timely censure the priesthood resulted in their success in shifting the tides in favour of imperialism. A part of priesthood gained opportunistically, but at the cost of degradation of Indian resources and heavy suffering of the Indian people. Learning from the mistakes of past, it is important to follow the path shown by Guru Nanak Dev Ji and other Gurus in the spirit as it has been told by the Gurus, rather than as interpreted and told by others. The priesthood is expected of propagating that path forward, rather than supporting the illegitimate cause of imperialism. This has equal relevance today as it had in the past.

Michael O'Dwyer, the villain who was shot by Shaheed Udham Singh, wrote in the book 'India As I Knew It: 1885-1925' about the then prevailing circumstances:

'The Sikh, though slow-witted, has natural shrewdness as well as a proud tradition of comradeship in arms with the British. Once he is reassured, as he is now being, that the British Government has no designs on his religion, of which indeed it has through the agency of the Indian Army been the chief mainstay, and that it will see that his nationality is not submerged by an artificial constitutional system, he will gladly return to his natural allegiance'.

Worth considering in the above, is the expression: 'Once he is reassured, as is now being'. This informs that the efforts to reconcile and re-affirm the Sikh loyalty in British crown were being done at the time O'Dwyer was writing his book. Clearly, even after removal of Mahants and their replacement by new priesthood, the old system of support to imperial Government was still continuing in some subtle way by one or other agencies.

What is more important to note is the arguments forwarded by a certain separatist movement that is trying to gain hold in Punjab. The fear being spread by that separatist movement is similar to one as has been proposed by the senior of the Butcher of Amritsar - Michael O'Dwyer, as mentioned above. This brings us to an important question where it is pertinent to ask:

Is the history repeating itself again?

Whether common population could have checked the authority of priesthood and blocked their support to imperial Government after 1872 and 1919 is a question of history. But, under the secular constitution of a free India today, it is the responsibility of common people to prevent any organization or institution from using them as tools for propagating a mean political propaganda. The reality of all such organizations who play double standards, by outwardly acting as representative of people and inwardly conspiring for their petty benefits, lays exposed when we consider the twin events of Kooka massacre of 1871 and Amritsar massacre of 1919. It is every citizen's duty to work for the national integrity and unity of the country. It is important to do justice to one's past, respect the people who sacrificed their lives for the cause of their country, shun those who misused popular sentiment and befooled people, learn from the mistakes and work for a better

future. Failure to do so in 1872 and afterwards led to 1919. Failure again to realize the mistakes and continuance to strengthen imperialism led to further suffering as partition in 1947. Failures to vet authoritarian organizations after obtaining freedom have led to disturbances in the free India also. History and its unbiased documentation has the ability to provide information of the results of past deeds. This information can help in determine the future course of action. Two things are important, however: First is the Ethics, whereby one undertakes to use the knowledge to serve the humankind, as instructed by the Sikh Gurus. Second is the Truth, whereby historiography and everything else is documented or performed in an unbiased way, again an instruction of the Gurus. Failure of either one can bring disastrous results, as witnessed in the Amritsar massacre of 1919.

It will be informative to note again the way certain Englishmen protested against the colonial injustice. When Cowan was suspended, representations came from Punjab in his favour as mentioned earlier. They were motivated by selfish interests. In England, voices rose in defence of Cowan, motivated by the desire to keep exploiting the most valuable possession of the British Crown. A noted Christian Donald McLeod wrote in favour of Cowan in newspaper. To this ongoing debate, a British Officer named A.T. Cunynghame responded in the following words:

'The Home News wonders what THE FRIEND OF INDIA will say 'when so good a Christian as Sir Donald McLeod has proclaimed a conviction that the sentence passed on Messrs. Cowan and Forsyth is all things considered a blunder; if nothing worse'. Why, what we say is that of Sir Donald McLeod's Christianity we know nothing, and care nothing, as far as the Kuka Executions are concerned, for it has nothing whatever to do with the matter - save in this, that we know what Christianity teaches, and, <u>if Sir Donald McLeod preaches any other Gospel, we shall have none of it</u>, be his character for Christianity and humanity what it may. And that he does teach such a Gospel we are prepared to prove.'

The writer outrightly rejected his co-religionist, a respected Christian and chose to follow Christianity in its true spirit, rather than a misguided Christian, no matter howsoever respected he was!

'And this is from much belauded Sir Donald McLeod! Well, <u>if this were in accordance with Christianity we should have no thought but that the Gospel would soon be cast aside as an effect thing</u>. If this were English statesmanship, and not the pedantry of Cliqueism, in politics and in religion, <u>we should have no hope for such a mongrel statesmanship</u> in the face of the intellect of civilized nations. <u>We do not hesitate to say that if this teaching of the late Lieutenant Governer of Punjab was carried into practice, human life would be unsafe as ever it was in the worst periods of history</u>'.

'We shall watch curiously the development of this principle; for <u>if it is Christianity, then Christianity is very different thing from what it was in earlier days</u>. If there is truth in the Gospel of Christ, it is a Gospel for all races and nations from the rising to the setting of the sun. And when Sir Donald McLeod tells us that an English officer should be supported right or wrong, we do not say that Sir Donald McLeod is not a Christian (a man must stand for fall by his light), but we say <u>that what he puts forward is not Christianity nor anything like it, anything at all akin to it, as it ever was understood by any of the great masters of Christian thought and deed</u> since Christianity had a name'.

Had the Sikh intelligentsia and priesthood acted according to the principles shown by Guru Nanak Dev Ji, Guru Tegh Bahadur Ji, Guru Gobind Singh Ji; they would have never supported the oppressor and shunned the oppressed. Finally, the writer put a strong piece of advice for the natives, when he said:

'The natives of India have a rare spectacle put before them at the present time, and we hope they will attend to it, and give it a voice that will tell in times to come'.

Had the Sikh intelligentsia or priesthood stood against the colonial injustice done at Malerkotla in 1872, rather than having shamelessly endorsed it, in all probability, Dyer and O'Dwyer would not have gained courage for their infamous action in Jallianwala Bagh one hundred years ago.

ਕਾਵਿ-ਕਿਆਰੀ

ਝੋਕ ਛੰਦ

ਕਵੀ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ

ਆਇਆ ਜੱਗ ਸਫਲ ਉਸਦਾ ਬੰਦਗੀ ਜੋ ਕਰਦਾ ਏ।
ਦੂਸਰਾ ਦਾਨੀ ਤੀਜਾ ਸ਼ਸ਼ਤਰ ਨੂੰ ਧਰਦਾ ਏ।
ਤਨ-ਮਨ ਕੁਰਬਾਨ ਆਪਣਾ, ਦੁਖੀਆਂ ਤੋਂ ਕਰਦਾ ਏ।
ਪੰਡਿਤ ਸਿਆਣੇ ਚਾਤਰ ਵਿਦਿਆਵਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਆ।
ਦਾਤਾ ਤੇ ਭਗਤ ਸੂਰਮਾ, ਤਿੰਨੇ ਜੱਗ ਰਹਿੰਦੇ ਆ।

ਜੀਵਨ ਜੱਗ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੀ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰੇ ਆ।
ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਚੂਨੇ ਕੀਤੇ ਖ਼ੂਨ ਦੇ ਗਾਰੇ ਆ।
ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਕੌਮ ਦੇ ਮਹਿਲ ਉਸਾਰੇ ਆ।
ਜਦ ਤੱਕ ਚੰਨ ਸੂਰਜ ਕਾਇਮ ਤਦ ਤੱਕ ਨਾ ਢਹਿੰਦੇ ਆ।
ਦਾਤਾ ਤੇ ਭਗਤ, ਸੂਰਮਾ ਤਿੰਨੇ ਜੱਗ ਰਹਿੰਦੇ ਆ।

ਫੁੱਲਾਂ ਮਾਨਿੰਦ ਰਹਿੰਦੇ ਸੂਲਾਂ ਦੀ ਸੇਜ 'ਤੇ।
ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਸੁਗੰਧੀ ਆਪਣੇ ਬਲ ਤੇਜ 'ਤੇ।
ਦੁਖੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾਉਂਦੇ ਦਿਲ ਦੇ ਦਰੇਗ 'ਤੇ।
ਆਏ ਦਿਨ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਮੁਸੀਬਤ ਦੇ ਡਹਿੰਦੇ ਆ।
ਦਾਤਾ ਤੇ ਭਗਤ ਸੂਰਮਾ ਤਿੰਨੇ ਜਗ ਰਹਿੰਦੇ ਆ।

ਬਿਰਛਾਂ ਦੇ ਵਾਂਗ ਧੁੱਪਾਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਹਾਰਦੇ।
ਆਇਆਂ ਮੁਸਾਫ਼ਰਾਂ ਲਈ ਛਾਇਆ ਖਿਲਾਰਦੇ।
ਦਿੰਦੇ ਫਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਟਾਂ ਜੋ ਮਾਰਦੇ।

ਕਰਦੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਸੁੱਖ ਦੀ ਦੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਆ।
ਦਾਤਾ ਤੇ ਭਗਤ ਸੂਰਮਾ ਤਿੰਨੇ ਜੱਗ ਰਹਿੰਦੇ ਆ।

ਪਰਖੇ ਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹੀਰੇ, ਅਹਿਰਣ ਦੀ ਵੱਟੀ 'ਤੇ।
ਉਤਰਦੇ ਪੂਰੇ ਨੇ ਜੇ ਪਰਖ ਕਸਵੱਟੀ 'ਤੇ।
ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਰਜ ਆ ਯਾਦ ਦੀ ਪੱਟੀ 'ਤੇ।
ਸਿੱਕੇ ਟਕਸਾਲੀ ਜਿਉਂ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਆ।
ਦਾਤਾ ਤੇ ਭਗਤ ਸੂਰਮਾ ਤਿੰਨੇ ਜੱਗ ਰਹਿੰਦੇ ਆ।

ਕੱਟਿਆ ਜਾਏ ਬੰਦ-ਬੰਦ ਵੀ ਸੀ ਨਹੀਂ ਉਚਾਰਦੇ।
ਪੀਤੇ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਲੇ ਜੀਹਨਾਂ ਦਿਲਦਾਰ ਦੇ।
ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਖਾਣ ਗੋਲੀਆਂ ਮੂਹਰੇ ਕਤਾਰ ਦੇ।
ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਉਚੇ ਹੋ ਕੇ ਅੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਖਹਿੰਦੇ ਆ।
ਦਾਤਾ ਤੇ ਭਗਤ ਸੂਰਮਾ ਤਿੰਨੇ ਜੱਗ ਰਹਿੰਦੇ ਆ।

ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਪੁੱਤਰ ਸਾਰਾ ਵਾਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ।
ਧੌਲਰ ਤਜ ਮਹਿਲ ਮਾੜੀਆਂ ਸਭ ਕੁਝ ਵਿਸਾਰ ਦੇ।
ਕਹਿੰਦੇ ਫਿਰ ਲੱਗਦੇ ਚੰਗੇ ਸੱਥਰ ਨੇ ਯਾਰ ਦੇ।
ਕਿਤਨੀ ਆ ਜਾਏ ਮੁਸੀਬਤ ਹਟਕੇ ਨਾ ਬਹਿੰਦੇ ਆ।
ਦਾਤਾ ਤੇ ਭਗਤ ਸੂਰਮਾ ਨੇ ਜੱਗ ਰਹਿੰਦੇ ਆ।

'ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ' ਮੌਤ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਏ।
ਮਰਦੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਮੌਤ ਨਾ ਆਉਂਦੀ ਏ।
ਡਿੱਗਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਚਰਨੀਂ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉਂਦੀ ਏ ।
ਕਵੀ 'ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ' ਪਰਮ ਪਦ ਲੈਂਦੇ ਆ।
ਦਾਤਾ ਤੇ ਭਗਤ ਸੂਰਮਾ ਤਿੰਨੇ ਜੱਗ ਰਹਿੰਦੇ ਆ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਅੜਬੰਗੀ (ਨਾਵਲ)

✍-ਸੰਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕ੍ਰਵਰਤੀ

3

੧

ਜੇਲ੍ਹ ਵੀ ਇਕ ਅਜੀਬ ਚਿੜੀਆ ਘਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਨਵਰ, ਬੰਦੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਨਿਰਾਲਾ ਜਿਹਾ ਬੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਸਾਰਜੈਂਟ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੇ ਜ਼ੁਰਮ ਵਿਚ ਸੈਸ਼ਨ ਸਪੁਰਦ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੇਸ ਸਾਫ਼ ਹੈ, ਅੱਵਲ ਦਰਜੇ ਦਾ ਪਾਗਲ ਹੈ ਉਹ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਸਖ਼ਤੀ, ਕੋਈ ਤਸ਼ੱਦਦ ਉਸ ਨੂੰ ਡਰਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਏਡਾ ਸਿਰੜੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਡਿੱਠਾ।

ਉਹ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਕੈਦੀ, ਜਿਹੜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਲੇਮਾਣਸ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਗੁਰਬੇ ਨੂੰ ਟੱਟੀ ਪੇਸ਼ਾਬ ਤੋਂ ਵੀ ਅਵਾਜ਼ਾਰ ਕਰ ਛੱਡਦੇ ਨੇ, ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਪੈਰ ਧਰਦਿਆਂ ਹੀ ਗਊ ਦੇ ਜਾਏ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇਲਰ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਿਹਾ ਮਾਮੂਲੀ ਸਿਪਾਹੀ ਅਤੇ ਵਾਰਡਰ ਨੂੰ ਮੋਤੀਆਂ ਵਾਲਿਆ ਮਾਪਿਆ ਆਖ-ਆਖ ਕੇ ਨਿਉਂ-ਨਿਉਂ ਸਲਾਮਾਂ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਥੱਕਦੇ। ਇਹ ਹੋਰ ਤੇ ਕਿਤੇ ਰਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਟਿੱਚ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਮੈਂ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਵੀ ਕੁਝ ਆਖ ਬੈਠਾ ਤਦ ਇਕ ਸਾਹੇ ਸਉ-ਸਉ ਸਲਵਾਤਾ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਇਸ ਅੱਗੇ ਕਈ ਖ਼ੂਨ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਬਲੀ ਹੈ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਵੀ ਜੇ ਬਰਟਨ ਸਾਹਿਬ ਐਸ.ਪੀ. ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕਰਦੇ। ਤਦ ਇਸ ਨੇ ਹੁਣ ਵੀ ਛੁੱਟ ਹੀ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਬਰਟਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਹ ਰਾਇ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਫਾਹੇ ਲਾ ਕੇ ਸਾੜ ਕੇ ਸਤਾਰਵੀਂ ਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏ, ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਇਸ ਛਲਾਵੇ ਦਾ ਮੁੜ ਜੀ ਉੱਠਣਾ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਏਡਾ ਦਲੇਰ, ਏਡਾ ਸਾਬਰ ਤੇ ਏਡਾ ਅਣਖੀਲਾ ਬੰਦਾ ਇਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਡਿੱਠਾ।

ਅੱਜ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਕੋਠੀ ਲੱਗਣ ਵੇਲੇ ਪਿਛਲੇਰੇ ਹਫ਼ਤੇ ਨਾਲੇ ਦਸ ਸੇਰ ਵਜ਼ਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘਾ, ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਿਆ ਕਰ, ਐਤਕਾਂ ਤੂੰ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਣਾ। ਹੁਣ ਤੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਮਹਿਮਾਨ ਹੈ।

ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਉਸ ਹੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਸਾਹਿਬ, ਮੈਨੂੰ ਮਰਨ ਜੀਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ, ਮੇਰਾ ਖੁਦਾ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ, ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬੇਈਮਾਨ ਪੁਲੀਸ ਰਲ ਕੇ ਵੀ ਮੇਰਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਬੇਦੋਸ਼ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ, ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਉਸ ਦਾ ਗੁਰੂ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲ ਦਏਗਾ, ਜਦ ਕਿ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਸ਼ਹਾਦਤ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ! ਜਦ ਕਿ ਪੁਲੀਸ, ਸਿਵਲ, ਸਭ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹਨ। ਹਾਂ, ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਣੀ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਲੋਅਰ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੀ ਉੱਥੇ ਬਹਾਲ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖਤੇ ਤੇ ਝੂਟੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਲਵੇਗਾ।

੨

ਅੱਜ ਮੈਂ ਜਦ ਬੰਗਲੇ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੀ ਸੀ ਤਦ ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਵਿਜ਼ਟਿੰਗ ਕਾਰਡ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਉਛਲ ਪਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਸਲਾਹੁਣ ਲੱਗ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਪਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰਡ ਸਾਡੇ ਬਰਟਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲੜਕੀ ਮਿਸ ਸੋਫ਼ੀਆ ਦਾ ਸੀ।

ਸੋਫ਼ੀਆ ਆਪਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਇਕੋ ਇਕ ਹੀ ਹੁਸੀਨਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨੇ ਰੱਜ ਕੇ ਰੂਪ, ਨਜ਼ਾਕਤ ਤੇ ਨਫ਼ਾਸਤ ਬਖਸ਼ੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ-ਮੋਟੀਆਂ ਤੇ ਕਜਲਾਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਿਲ 'ਤੇ ਤੀਰ ਵਾਂਗ ਘਾਉ ਕਰਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਮਨੋਹਰ, ਚਮਕੀਲੇ, ਘੁੰਘਰਾਲੇ ਭੂਰੇ-ਭੂਰੇ ਜਿਹੇ ਵਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਟਾਂ, ਰਹਿ ਰਹਿ ਕੇ ਉਸਦੀਆਂ ਗੁਲਾਬੀ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਚੁੰਮ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਦੀ ਲਾਲ ਭਾਹ ਮਾਰਦੀ ਲੰਮੀ ਗਰਦਨ, ਬੇਲਚਕ ਤੇ ਉਭਰਵੇਂ ਜੋਬਨ ਅਤੇ ਪਤਲੀ ਕਮਰ ਗ਼ਜ਼ਬ ਢਾਹ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਸੁਬਕ ਹੀਰੇ ਤੇ ਬੁੰਦੇ, ਗਲੇ ਵਿਚ ਮੋਤੀਆਂ ਦਾ ਹਾਰ, ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਜਵਾਹਰਾਤ, ਜੜੀਆਂ ਵੰਗਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਸੱਜ ਧੱਜ ਨਾਲ ਉਹ ਅਰਸ਼ੋਂ ਉਤਰੀ ਹੂਰ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸੁਕਮਾਰੀ ਅਜੇ ਕੁਆਰੀ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਅੱਜ ਉਹ ਕਿਸ ਦੇ ਵਾਰੇ ਨਿਆਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਜੀ ਫੱਬੀ ਫਿਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਗੁਲਾਬੀ ਜਿਹੇ ਰੰਗ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਇੰਵ ਲੱਗਦੀਆਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਮੋਤੀ ਕੱਟ ਕੇ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਨੂਰ ਵਿਚ ਢਲੇ ਲਗਦੇ ਸਨ। ਗੋਲ ਕਲਾਈਆਂ, ਕਿਆਮਤ ਦੀ ਚਿਤਵਨ, ਦਿਲ ਫਰੇਬ ਅਦਾ, ਭੋਲੇ ਮਨ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਜੁਲੀ, ਪੂਰਬੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਇਕ ਅਜੀਬ ਹੀ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਤੇ ਪਿਉ ਭਾਰਤੀ ਸੀ। ਇੰਵ ਦਾ ਇਹ ਮਿਸ਼ਰਣ ਉਸ ਦੇ ਗੁੱਡ ਫਾਦਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਸੱਭਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀ ਸੀ। ਕੀ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਕੀ ਸਿਵਲੀਅਨ, ਕਾਲੇ ਤੇ ਗਰੇ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਭਰੀ ਪਿਆਰ ਚਿਤਵਨ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਸ ਪੱਥਰ ਦਿਲ ਛੋਕਰੀ ਨੇ ਅਜ ਤੀਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੇ ਤਖ਼ਤੇ ਤਾਊਸ 'ਤੇ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੱਲ ਵੀ ਤੇ ਅੱਖ ਭਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਕਦੀ। ਜਿੰਨੀ ਚੰਚਲਤਾ, ਚਪਲਤਾ, ਚੁਲਬੁਲਾਪਨ ਇਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀਆਂ ਐਂਗਲੋ ਅਤੇ ਐਂਗਲੋ-ਇੰਡੀਅਨ ਗੋਰੀਆਂ ਵਿਚ ਸੀ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਸੱਖਣੀ, ਨੇਕ ਦਿਲ, ਉਦਾਰ ਤਬੀਅਤ, ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਈਂਡਿਡ ਕੁੜੀ ਸੀ। ਕਈਆਂ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਯੋਰਪੀਨ ਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਮਲਕਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ, ਪਰ ਉਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਗਸ਼ਾਲੀ ਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਮੈਂ ਵੀ ਅਜੇ ਤੀਕ ਮੈਰਿਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਾਈ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਚੰਨ ਨੂੰ ਆਬਾਦ ਕਰੇ। ਇਸ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ, ਚਾਹ ਅਤੇ ਖਾਣੇ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਆਈ ਗਈ ਕਰ ਕੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਲਾ ਕੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ। ਕੀ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਆਪ ਮਿਲਣ ਆਈ ਹੈ ? ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਹੀ ਵਡਭਾਗਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪੈ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਕਦੀ ਮੁੱਛਾਂ ਸੁਆਰਦਾ, ਕਦੀ ਆਪਣੇ ਹੋਂਟ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਦਾ, ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਨੀਮ ਪਾਗਲ ਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਮੇਨ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜਾ ਅਤੇ ਦੇਰੀ ਦੀ ਖਿਮਾ ਮੰਗਦਾ ਹੋਇਆ ਅੰਦਰ ਲੈ ਆਇਆ।

ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇਕੱਲੀ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ, ਮੈਂ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਯੋਰਪੀਨ ਸੱਭਿਅਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਲੈ ਆਇਆ। ਉਸ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠਦਿਆਂ ਹੀ ਕਿਹਾ, "ਜੇ ਕੁਝ ਹਰਜ਼ ਨਾ ਸਮਝੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਰਾ ਉਸ 302 ਦੇ ਮੁਜ਼ਰਿਮ "ਕੂਕੇ" ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ।" ਮੇਰੇ ਕੁਝ ਪੁਛਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹ ਬੋਲ ਉੱਠੀ।

ਚੱਲਦਾ......................

ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਾ ਭੋਜਨ
ਨਾ ਸ਼ੁੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
ਨਾ ਮਰਿਯਾਦਾ ਵਿੱਚ
ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਫਿਰ
ਕਿਉਂ ਖਾਧਾ ਜਾਏ?

ਸੁੱਚੇ ਮੋਤੀ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮਜ਼ਹਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ: ਬੱਚਾ, ਸ਼ਾਇਰ, ਪਾਗਲ, ਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਵੇਸਵਾ।

–ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ

ਦੂਸਰਿਆਂ ਦਾ ਭਲਾ ਸਿਰਫ ਕ੍ਰਿਤਗਯਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾ ਕਰੋ। ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਈਸਾ ਨੇ ਦਸ ਕੋਹੜੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੇਵਲ ਇਕ ਨੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੰਨਵਾਦ ਦਿੱਤਾ। ਸੋ ਜਿੰਨੀ ਕ੍ਰਿਤਗਯਤਾ ਦੂਸਰਿਆਂ ਤੋਂ ਈਸਾ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਉਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੀ ਆਸ ਕਿਉਂ ਕਰੀਏ।

–ਡੇਲ ਕਾਰਨੇਗੀ

ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਉਸਦੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਇਕ ਪਲ ਵੀ ਬਰਬਾਦ ਨਾ ਕਰੋ।

–ਡੇਲ ਕਾਰਨੇਗੀ

ਸਾਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਦਿਓ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੰਗੀ ਕੌਮ ਦਿਆਂਗਾ।

–ਨੈਪੋਲੀਅਨ

ਜੋ ਕੁਝ ਮੈਂ ਹਾਂ, ਜਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ, ਆਪਣੀ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਰਗੀ ਮਾਂ ਦਾ ਸਦਕਾ ਹਾਂ।

–ਅਬਰਾਹਮ ਲਿੰਕਨ

ਚੰਗੀ ਇਸਤਰੀ ਕੰਡੇਦਾਰ ਝਾੜੀ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਤੋਂ ਗਰੀਬ ਘਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵਰਗ ਬਣਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।

–ਗੋਲਡ ਸਮਿਥ

ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪੰਨਾ

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਅਤੇ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ

ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਇਕ ਵਪਾਰੀ ਸੀ । ਉਹ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ । ਇਕ ਵਾਰ ਉਸ ਦਾ ਜਹਾਜ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਿਆ । ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਅੱਗੇ ਬਹੁਤ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਜਹਾਜ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ । ਅੰਤ ਹਾਰ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਗੱਦੀ ਦੇ ਵਾਰਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਜਹਾਜ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ, ਮੈਂ 500 ਮੋਹਰਾਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕਾਂਗਾ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ, ਜਹਾਜ ਪਾਰ ਲੱਗ ਗਿਆ ।

ਸੁੱਖਣਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ 500 ਮੋਹਰਾਂ ਭੇਟਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਕਾਲੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ । ਉੱਥੇ ਕਈ ਗੁਰੂ ਬਣੀ ਬੈਠੇ ਵੇਖ ਉਹ ਸੋਚੀਂ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਸਨੂੰ ਮੋਹਰਾਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕਾਂ । ਉਸ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਮੋਹਰਾਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਹੜਾ ਅਸਲੀ ਗੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ, ਆਪੇ ਹੀ ਮੇਰੇ ਤੋਂ 500 ਮੋਹਰਾਂ ਮੰਗ ਲਵੇਗਾ । ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ 5-5 ਮੋਹਰਾਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕੀਆਂ । ਉਹ ਸਾਰੇ ਨਕਲੀ ਗੁਰੂ 5-5 ਮੋਹਰਾਂ ਲੈ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਏ । ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ 500 ਮੋਹਰਾਂ ਨਾ ਮੰਗੀਆਂ।

ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਹੈ ? ਤਾਂ ਜਿਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਤੇਗਾ ਨਾਂ ਦਾ ਕਮਲਾ ਹੈ ਜੋ ਅੰਦਰ ਭੋਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਜਾ ਕੇ ਪੰਜ ਮੋਹਰਾਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕੀਆਂ ।

ਅੱਗੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਭਾਈ ਸੁੱਖਣਾ ਤਾਂ ਪੰਜ ਸੌ ਮੋਹਰਾਂ ਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮੱਥਾ ਪੰਜ ਮੋਹਰਾਂ ਹੀ ਟੇਕ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ।" ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣਾ ਮੋਢਾ ਵਿਖਾਇਆ ਜੋ ਜਹਾਜ ਕੱਢਦੇ ਸਮੇਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ।

ਇਹ ਵੇਖ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਮਸਤਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੋਠੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਪੱਲੂ ਫੇਰ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ-

"ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ- ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ।"

ਅਸਲੀ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਹਨ । ਬਾਕੀ ਸਭ ਨਕਲੀ ਹਨ । ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨੀ ਲੱਗੋ । ਅਸਲੀਅਤ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਖ਼ਬਰਨਾਮਾ

ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਸੇਲ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ- ਵਿਦਾਇਗੀ

ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਇਹ ਬੜੀ ਦੁਖਦਾਇਕ ਖ਼ਬਰ ਹੈ ਕਿ ਉੱਘੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸਾਹਿਤ ਰਤਨ ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ ਜੀ ਦਾ 14 ਅਪ੍ਰੈਲ ਸ਼ਾਮੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅੰਤਿਮ ਸਾਹ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੁਹੱਲਾ ਸੂਵੀ ਗਰਾਂ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ 7:40 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲਏ।

ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ ਦਾ ਜਨਮ 19 ਮਾਰਚ, 1928 ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਪਿਤਾ ਸ. ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕਸੇਲ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਪਿਤਾ ਦਾ ਸਾਇਆ ਛੋਟੀ ਉਮਰ 'ਚ ਉੱਠ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ।

1951 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਐੱਮ.ਏ. ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤੇ ਕਸੇਲ ਨੇ ਫਸਟ ਕਲਾਸ ਪਾਸ ਕੀਤੀ। ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ, ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਕਾਲਜ ਫਗਵਾੜਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ 36 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਨੇਤਰਹੀਨ ਹੋ ਗਏ। ਨੇਤਰਹੀਨ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਹਿਤਕ ਕਾਰਜ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਤੇ ਵਿਕਾਸ, ਵਾਰਡ ਨੰ.10 ਨਾਵਲ, ਛੱਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਨੇਤਰਹੀਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਚ ਨੌਕਰੀ ਤੇ ਲੱਗ ਗਏ ਤੇ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਰੀ ਵਿਭਾਗ ਸਿੱਖਿਆ 'ਚ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿੰਦਰਾ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਏ। ਦਰਜਨਾਂ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਪ੍ਰੋ.ਕਸੇਲ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦਾ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਲੋਂ ਜੀਵਨ ਫੈਲੋਸ਼ਿਪ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਆਪ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਰ ਕੰਵਲਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪ ਨੂੰ 'ਸਾਹਿਤ-ਰਤਨ' ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ। ਆਪ ਨੇ 2500 ਪੇਜਾਂ ਦਾ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਾਵਿ 'ਜੈਸਾ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਣੀਦਾ' ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੀ। ਆਪ ਦਾ ਨਾਮ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਵਿਚ ਧ੍ਰੂ ਤਾਰੇ ਵਾਂਗ ਚਮਕਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਪ੍ਰੋ. ਕਸੇਲ ਜੀ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਸੇਵਕ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਈ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਡੋਲਕੀ ਛੈਣਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਘਲੋੜੀ ਗੇਟ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਕਸੇਲ ਜੀ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਮਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਕਿਰਤਨ ਸੋਹਿਲੇ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਸੂਬਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਝੱਲ ਜੀ ਨੇ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰੇ 1 ਵਜੇ ਹੋਇਆ।

ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ ਜੀ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਸ਼ਰਧਾਜਲੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੰਦਾ, ਜ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕਵੀਸ਼ਰ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਬਿਦੀ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਰਾਂਚੀ, ਹਜ਼ਾਰੀਬਾਗ ਅਤੇ ਡਾਲਟਨ ਗੰਜ ਦਾ ਦੌਰਾ

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉੱਥੇ-ਉੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਸਾਡਾ ਇਤਿਹਾਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਇਸੇ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਤਨ ਅਤੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਭਰੇ ਸਮੇਂ ਚੋਂ ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸਾਜੀ ਅਤੇ ਨਿਵਾਜੀ ਹੋਈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਨਿਵਾਜਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾਈ ਪੁਰਬ ਹੋਲੇ-ਮਹੱਲੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਝਾਰਖੰਡ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਸ: ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਡਾਲਟਨਗੰਜ ਨਿਵਾਸੀ ਦੇ ਅਰਜ ਕਰਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ 26 ਮਾਰਚ 2019 ਮੁਤਾਬਿਕ 13 ਚੇਤਰ 2075 ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਦਿਨ ਮੰਗਲਵਾਰ ਤੋਂ ਆਪਣ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਝਾਰਖੰਡ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ। ਸਿੱਖ ਸਮੇਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸੇਵਕ ਆਸਾ ਸਿੰਘ, ਲਾਂਗਰੀ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ, ਰਾਗੀ ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁੱਲਾ ਜੀ, ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ, ਸੰਤ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਰਾਇਸਰ ਪਾਠ ਪ੍ਰਬੰਧਕ, ਸੰਤ ਗੁਰੂਬਚਨ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਝੱਲ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਇੰਡੀਗੋ ਦੀ ਫਲਾਈਟ ਰਾਹੀ 25 ਮਾਰਚ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ 7 ਵਜੇ ਤੱਕ ਰਾਂਚੀ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਰਾਂਚੀ ਹੀ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ 26 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਰਾਗੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁੱਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਬਾਅਦ ਰਾਂਚੀ ਦੇ ਸੰਤ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ 8 ਵਜੇ ਬਿਰਮਾ ਮੁੰਡਾ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਰਾਂਚੀ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਸੂਬਾ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਾਜ਼ਿਰ ਸਨ। 8 ਵੱਜ ਕੇ 35 ਮਿੰਟ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪੂਜਨੀਕ ਮਾਤਾ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ ਜੀ ਅਤੇ ਸੇਵਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ, ਸੰਗਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਕ ਕੁਰਸੀ ਉੱਪਰ ਬੈਠ ਕੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ। ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੜੇ ਹੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਪੁੱਛਿਆ। ਇਥੋਂ ਹੀ ਗੱਡੀਆਂ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਜ਼ਾਰੀ ਬਾਗ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲਈ ਚੱਲ ਪਏ। ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੇ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਡਾਲਟਨ ਗੰਜ ਵੀ ਹਾਜ਼ਿਰ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਤੈਨਾਤ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਜਵਾਨ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਅਤੇ ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਂਚੀ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਜੈਡ ਪਲੱਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਝਾਰਖੰਡ ਸਟੇਟ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਵੀ ਅਤਿ ਅਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਹਾਜ਼ਿਰ ਸੀ। ਰਾਂਚੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਕਾਫ਼ਲਾ ਹਜ਼ਾਰੀਬਾਗ ਲਈ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਹਜ਼ਾਰੀਬਾਗ ਦੀ ਉਹ ਧਰਤੀ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਭਾਵਨਾ ਪੂਰਵਕ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਸ ਲਾਡਲੇ ਸਪੂਤ ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਹਜਾਰੀ ਬਾਗ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਵੀ ਇਥੇ ਹਜ਼ਾਰੀਬਾਗ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਆ, ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਪੰਜ ਭੂਤਕ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ 11 ਵਜੇ ਹਜ਼ਾਰੀਬਾਗ ਪਹੁੰਚੇ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਛੱਕ ਕੇ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਜਰੂਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ, ਸਾਜ ਸੁਰ ਹੋ ਗਏ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁੱਲਾ ਜੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਿਆ, "ਨਾਨਕ ਐਸੀ ਮਰਨੀ ਜੋ ਮਰੈ, ਤਾਂ ਸਦ ਹੀ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਜੀਵਨ ਹੋਇ॥" ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪੰਜ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ। 2 ਪਾਠ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨਮਿੱਤ, 2 ਪਾਠ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ, 1 ਪਾਠ ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਲ ਬੁਲਾ ਕੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਮੇਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੁਪਹਿਰੇ ਇੱਕ ਵਜੇ ਹਜ਼ਾਰੀਬਾਗ ਤੋਂ ਡਾਲਟਨ ਗੰਜ ਲਈ ਚਾਲੇ ਪਾਏ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ: ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਡਾਲਟਨ ਗੰਜ ਦੀ ਫਾਰਚੂਨਰ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਸਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਾਫੀ ਲੰਮੇ ਸਫ਼ਰ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਕੇ ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਕਾਫ਼ਲਾ ਸ਼ਾਮ 5:25 ਤੇ ਸਵ. ਸ. ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਜੇਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਆਣ ਉਤਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਲਾਵਾਟੇਲੀ ਵਿਖੇ 6 ਤੋਂ 7 ਵਜੇ ਤੱਕ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਥਾ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁੱਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪਾਠੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਜਥਾ ਵੀ ਡਾਲਟਨ ਗੰਜ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਥੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਵਿਖੇ ਹੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਮਿਤੀ 27 ਮਾਰਚ 2019ਮੁਤਾਬਿਕ 14 ਚੇਤਰ 2075 ਦਿਨ ਬੁੱਧਵਾਰ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਬਾਅਦ ਡਾਲਟਨ ਗੰਜ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਿਆ, "ਐਸੇ ਗੁਰ ਕਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਈਐ।" ਅਤੇ "ਆਜ ਹਮਾਰੈ ਮੰਗਲਾਚਾਰ॥" ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੱਚੇ ਸਟੇਜ ਤੇ ਆਉਣ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਇੱਕ ਪਉੜੀ ਜਾਂ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕੇ ਗੁਟਕੇ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਨਾਉਣ। ਬੱਚੇ ਵਾਰੋ ਵਾਰੀ ਸਟੇਜ ਤੇ ਆਏ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਪਉੜੀਆਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਈਆਂ। ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਰਾਗੀ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਪਉੜੀਆਂ ਸ਼ੁਧ ਉਚਾਰਣ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕਿਸਨੇ ਕੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਬੱਚੇ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਧਿਆ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣ ਸਕਣ। ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਇਕ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਸਵ: ਸ. ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਅਜੇਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨਮਿਤ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਥੋਂ ਹੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਅਰਜ਼ ਕਰਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਡਾਲਟਨ ਗੰਜ ਵਿਖੇ ਕੁਝ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਉਂਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਮਰ ਸਿੰਘ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ, ਮਨਜੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਚਰਨ ਪਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ। ਸ. ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਅਜੇਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਆਣ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਣ ਉਪਰੰਤ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸੀ। ਘਰੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਸ. ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਅਜੇਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੁਲਿਟ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਿਲ ਦੀ ਏਜੰਸੀ ਵਿਚ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਇਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਵੀਂ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕਾਰਜ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਰਾਂਚੀ ਲਈ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਡਾਲਟਨ ਗੰਜ ਤੋਂ ਲਾਤੇਹਾਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ 2:45 ਤੇ ਰਾਂਚੀ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਸ. ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਡਾ. ਸ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਡੇਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਥੇ ਹੀ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਇਥੇ ਹੀ ਅਰਸਹਾਈਟਸ ਵਿਖੇ ਹੀ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 6 ਤੋਂ 7 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸੀ। ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਥਾ ਕੀਤੀ। ਇਥੇ ਰਾਂਚੀ ਹੀ ਟਾਟਾ ਨਗਰ ਤੋਂ ਸ. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਗ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਝੁਜਾਰ ਸਿੰਘ, ਅਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਵੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਮਿਤੀ 28 ਮਾਰਚ 2019 ਮੁਤਾਬਿਕ 15 ਚੇਤਰ 2075 ਵੀਰਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ

ਕੀਰਤਨ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਨੇ ਗਾਰਨ ਹਾਈਪਰ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿਖੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ। ਵਾਰ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਬਾਅਦ ਸ. ਚੰਨੀ ਜੀ ਗ੍ਰਿਹਿ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਛਕਣ ਉਪਰੰਤ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਲਈ ਵਾਪਸ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਉਣ ਲਈ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਝਾਰਖੰਡ ਇਲਾਕੇ ਦਾਤ ਦੌਰਾ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਸਮਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਰਾਂਚੀ, ਡਾਲਟਨ ਗੰਜ, ਹਜ਼ਾਰੀਬਾਗ ਅਤੇ ਟਾਟਾ ਨਗਰ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹੋਏ ਬਿਰਮਾ ਮੁੰਡਨ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ, ਰਾਂਚੀ ਤੋਂ ਹਵਾਈ ਸਫ਼ਰ ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਸ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। 11:15 ਵਜੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਾਪਸ ਆਣ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ।

ਰਿਪੋਰਟ– ਸੂਬਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਝੱਲ

ਖ਼ਬਰ

ਹਜਾਰੀ ਬਾਗ (ਝਾਰਖੰਡ) ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ

ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਗਊ ਗਰੀਬ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਭਾਵੇਂ ਅਨੇਕਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰ ਹਜਾਰੀ ਬਾਗ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਾਜੇ ਨਿਵਾਜੇ ਲਾਡਲੇ ਸਪੂਤ ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਧਰੂਹ ਤਾਰੇ ਵਾਂਗ ਚਮਕਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰੀਬਾਗ ਵਿਖੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਗਏ ਹਜੂਰੀ ਰਾਗੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਗ ਘੁੱਲਾ ਅਤਰ ਰਾਗੀ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਬਦ ਪੜਿਆ, "ਨਾਨਕ ਐਸੀ ਮਰਨੀ ਜੋ ਮਰੈ, ਤਾਂ ਸਦ ਹੀ ਜੀਵਨ ਹੋਏ॥" ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪੰਜ ਪਾਠਾ ਦੇ ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਪਾਏ ਗਏ। ਦੋ ਪਾਠ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨਮਿਤ, ਦੋ ਪਾਠ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ, ਇਕ ਪਾਠ ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ, ਹਜਾਰੀ ਬਾਗ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਮਹੰਤ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮੇਤ ਪਰੀਵਾਰ ਆਈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਰਧਾ ਪੂਰਵਕ ਕੀਤੀ। ਅਤੇ ਪਰੀਵਾਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਤੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਸਾਰੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਬਣਾ ਸਵਾਰ ਕੇ ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਸਮਾਰਕ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਥੋਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਡਾਲਟਨ ਗੰਜ ਦੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲਈ ਚੱਲ ਪਏ।

– ਸੂਬਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਝੱਲ

International Women's Day Achievements & Awards

Dear NSSUK - DB With Membership No: Ji

Sat Sri Akal

Celebrating International Women's Day, we would like to recognise one such individual, who has made an endless positive contribution to society. Harmit Kaur Ahluwalia (Anju) has worked with victims of domestic and sexual abuse for 12 years. She also runs a small business, Self Love, as a healer, coach, and a professional motivational speaker, whilst running workshops for those who need it the most. Anju is also the co-founder of Food4All, a charity set up to provide support and food for the homeless across London.

WAW - Women Appreciating Women is

a global movement established by the amazing visionary woman Dr Pauline Long to bring women together to appreciate one another, and to support each other without boundaries in business, humanitarian projects, activism, professionally and personally, in all aspects of life.

On 8th March 2019, on the International Women's Day, Anju was presented with the WAW Honorary Award, and will be officially included in the WAW Hall of Fame, and "WAW - 100 Most Inspirational Women In The World", a book that will be launched on the 25th March at the Houses of Parliament, and distributed worldwide.

Some of the phenomenal women who have been presented with WAW Honorary Awards include The First Lady of Jamaica Hon. Juliet Holness MP, former Vice President of Zimbabwe Dr Joice Mujuru, Veteran Hollywood Make up artist Kim Elba, CEO of Diana Awards Tess Ojo, former pilot and business development leader Tara Howard, international artist Dr Vivian Timothy, visionary leader Dr Viola Edward, top photographer Monika Schaible, Founder of Ann Frank Trust Gillian Walness MBE, young leader Heather Lloyd and more.

Congratulations Anju, on this achievement.

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਸੰਬੰਧੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਮੀਨਾਰ ਰੋਪੜ ਵਿਖੇ

ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਰੋਪੜ ਵਿੱਚ 16 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਸੰਬੰਧੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਵਕਤਾ (ਬੁਲਾਰੇ) ਵਜੋਂ ਸੇਵਕ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖਰਲ ਜੀ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ਰੋਪੜ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾ. ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਏ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਸੁਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 'ਜੀ ਆਇਆ ਆਖਿਆ।' ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਮੁੱਖ ਵਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੈਮੀਨਰ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਬੜੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿੱਥੇ ਲਗਭਗ 150 ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਸਟੇਜ ਸੈਕਟਰੀ ਡਾ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾ. ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੇਵਕ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੇਵਕ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ। ਸਟੇਜ ਸੈਕਟਰੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਘਾਲੀ ਗਈ ਘਾਲਣਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਸੂਬਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖਰਲ ਜੀ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸੂਬਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖਰਲ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ। ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਪੁਨਰ ਸਿਰਜਨਾ, ਵੱਟਾ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਵਿਆਜ ਨਾ ਲੈਣਾ, ਵਿਧਵਾ ਵਿਆਹ, ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ, ਅੰਤਰ ਜਾਤੀ ਵਿਆਹ, ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਨ ਲਹਿਰ ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਹੋਰ ਸਮਾਜ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸਤਰੀ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਿਆੜ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜਾਉਣ ਤੇ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੁਕਨਾਮੇ ਵੀ ਰੰਗੂਨ 'ਤੋਂ ਭੇਜੇ। ਸੂਬਾ ਜੀ ਨੇ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਨ ਦੇ ਮੋਢੀ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਸਭ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਰਸਤੇ ਤੇ ਚੱਲੀਏ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਟੇਜ ਸੈਕਟਰੀ ਨੇ ਮੁੱਖ ਵਕਤਾ ਸੇਵਕ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਹੋਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸੇਵਕ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਕਹੀ ਗੱਲ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਂਦਿਆ ਵਿਦਿਅਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਕਮਾਊ ਪੁੱਤ ਬਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸਾਊ ਪੁੱਤ ਬਣੋ।" ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਹੀ ਦੀ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਨੂੰ ਤੇ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਦੱਸਿਆ ਕਿ "ਸਾਡੇ ਵਾਂਗ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਗੱਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਹ ਵੱਡੀ ਦੁਨਿਆਂ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰ ਸਕੇ।" ਸੇਵਕ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਜੇਕਰ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਆਪਣਾ ਵਿਰਸਾ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਚੰਗਾ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚ ਸਕਾਂਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛੋਕੜ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕਿ ਹੀ ਆਪਣਾ ਭਵਿੱਖ ਸਵਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਮਾੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।" ਸੇਵਕ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆ ਕਿਹਾ ਕਿ "1857 ਨੂੰ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਿਥੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਪੁਨਰ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ ਓਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਪੂਰਨ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਫੈਦ ਝੰਡਾ ਵੀ ਲਹਿਰਾਇਆ।" ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜੋੜਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਉਹ ਸਭ ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਿਹਨਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੇ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਗੁਲਾਮ ਹੋਏ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਨਸ਼ਈ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕਦੀ ਮੁਖ਼ਬਰੀ ਵੀ ਕਰਨ ਆਇਆ ਉਹ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਬਣ ਗਿਆ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੇਵਕ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ।

ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾ. ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਕੇਵਲ ਧਾਰਮਿਕ ਲਹਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਜਨਿਤੀਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰ ਵੀ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਰੋਪੜ ਦੇ ਸੂਬਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਸਿੰਘ, ਬੀਬੀ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ, ਬੀਬੀ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਆਦਿ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

-ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਬੱਲ

ਸੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਕੰਧਾਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨਮਿਤ ਭੋਗ

ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ 22ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 -- "ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਨਮੁ ਸਵਾਰਿ ਦਰਗਹ ਚਲਿਆ। ਸਚੀ ਦਰਗਹ ਜਾਇ ਸਚਾ ਪਿੜ ਮਲਿਆ"ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਮੁਖਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵਰੋਸਾਏ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਾਤਰ -ਸੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੰਧਾਲੇ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਕੁ ਦਿਨ ਢਿੱਲੇ ਰਹਿਕੇ -ਆਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਲੋਂ 73 ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਲੀ ਆਪਣੀ ਸੁਵਾਸਾਂ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਭੋਗ 8 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸ਼ਿੰਘ ਹਸਪਤਾਲ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਇਸ ਆਸਾਰ ਮਾਤ-ਲੋਕ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ ਹਨ।

ਸੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋ ਕਿ ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ,ਇਮਾਨਦਾਰ,ਹਸਮੁੱਖ ਅਤੇ ਮਿਲਾਪੜੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਮਾਲਿਕ, ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਕ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉੱਠਕੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ,ਨਿਤ ਪੰਜਾਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ , ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲਣ ਵਾਲੇ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਨ।ਸੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰੇ-ਜਿਲਾ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸਿਆਲਕੋਟ, ਤਹਿਸੀਲ ਨਾਰੋਵਾਲ, ਪਿੰਡ ਕੰਧਾਲਾ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਸੀਂਦੇ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਸੰਤ ਸਾਵਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਤਾਇਆ ਜੀ ਸੰਤ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ,ਸੰਤ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਸੰਤ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ 1947 ਈ. ਨੂੰ ਰਾਵੀ ਪਾਰ ਕਰ ਸ੍ਰੀ ਜਵਿਨ ਨਗਰ (ਭੜੋਲਿਆਂ ਵਾਲੀ) ਕੁਝ ਦਿਨ ਰਹਿਕੇ ਦਿਲੀ ਵਿੱਚ ਰਹੇ। ਉਥੋਂ ਦਿਲੀ ਤੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਦ ਫਿਰ ਯਮੁਨਾ ਨਗਰ (ਜਗਾਧਰੀ) ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਯਮੁਨਾ ਨਗਰ ਵਿੱਖੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਸੰਤ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਤਾਇਆ ਜੀ) ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਭਾਈ ਜੀ -ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਪਰਵਿਾਰ (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸਣੇਕੇਸੀਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾਕੇ ਇਕ ਘੰਟਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਵਾਇਆ ਕਰੋ। ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਇਹੋ ਹੁਕਮ ਕਰਿਆ ਕਰਨਾ। ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਥਾਹ ਬਖਸ਼ਿਸਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਅਥਾਹ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ਼ੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਮਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਊਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ -ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਖੇ - 22 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਦੂਰੋਂ ਨੇੜਿਓਂ ਆਈ ਸਾਧ ਸਗੰਤ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲਗੰਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤਾਇਆ ਗਿਆ।

ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ

" ਬੀਬੀ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨਮਿਤ ਭੋਗ"

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ- "ਮਨ ਰੇ ਗੁਰਮੁਖ ਰਿਦੈ ਵਿਚਾਰਿ। ਤਜਿ ਕੂੜੁ ਕੁਟੰਬੁ ਹਉਮੈ ਬਿਖੁ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਚਲਣੁ ਰਿਦੈ ਸਮਾਲਿ"ਦੇ ਮੁਖਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਢਾਲਦਿਆਂ ਬੀਬੀ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਸੱਗੂ ਜੀ ਸਪੁਤਨੀ ਸੰਤ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੋਤੀ ਨਗਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਾਲੇ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵਰੋਸਾਏ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰ ਘਰ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾ ਵਾਨ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ -ਜੋ ਕੁਝ ਚਿਰ ਰੋਗ ਗ੍ਰਸਤ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ "ਨਾਨਕ ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ ਸਮ ਕਰਿ ਜਾਪੈ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਕਾਲੁ ਨ ਗ੍ਰਾਸੈ" ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ - ਆਪਣਾ ਅੱਗਾ ਸੁਆਰਨ ਲਈ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹਵਨ,ਵਰਨੀ,ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਵਾਉਦਿੰਆਂ ਹੀ ਬੀਬੀ ਜੀ 57 ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਆਰਜਾ ਭੋਗ 11ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਤ ਲੋਕ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ ਹਨ।

ਬੀਬੀ ਜੀ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਸਿੱਖੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਗੁਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ "ਬਾਬਾਣੀਆ ਕਹਾਣੀਆ ਪੁਤ ਸਪੁਤ ਕਰੇਨਿ" ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਕਰਵਾਉਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਅਤੁੱਟ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਣਾਈ ਰਖਿਆ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦਾ ਉੱਠਣਾ, ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ, ਸਾਧ ਸਗੰਤ ਵਿੱਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਰਸ ਮਈ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ,ਹਰ ਇਕ ਨਾਲ ਖਿੜ੍ਹੇ ਮੱਥੇ ਮਿਲਣਾ, ਜ਼ੁਬਾਨ ਵਿੱਚ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮਿਠਾਸ ਰੱਖ, ਨਿਮਰਤਾ ਅਤੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਘਰ ਆਏ ਸਾਧਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਆਦਿ ਦਾ ਨਿਤ ਕਰਮ ਸੀ।

ਬੀਬੀ ਜੀ ਨਮਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਰਾਗੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਉਪਰੰਤ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਦੂਰੋਂ ਨੇੜਿਓਂ ਆਈ ਸਾਧ ਸਗੰਤ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲਗੰਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤਾਇਆ ਗਿਆ।

ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ

Narottam Singh student of Satguru Partap singh academy participated in 8th Thailand International Soft Tennis Tournament 2019 and 5th AGEL WORLD TOUR SOFT TENNIS CHAMPIONSHIP 2019 at Pattaya and he won BRONZE MEDAL in both the tournaments

On 8th March 2019, on the International Women's Day, Harmit kaur Ahluwalia Anju was presented with the WAW Honorary Award and will be officially included in the WAW Hall of Fame and "WAW - 100 Most Inspirational Women In The World", a book that will be launched on the 25th March at the Houses of Parliament, and distributed worldwide

ਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂਥ ਫੈਸਟੀਵਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਅਤੇ ਗਵਰਨਿੰਗ ਕੌਂਸਲ ਵੱਲੋਂ ਰੋਲ ਆਫ਼ ਔਨਰ ਅਵਾਰਡ ਕਾਕਾ ਮਨਸਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਵਿਖੇ ਦਾਦਾ ਚੇਲਾ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ, ਸੋਲਨ (ਹਿਮਾਚਲ) ਤੋਂ ਸਮੂਹ ਜੱਥਾ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੀਰਤਨ ਸਜਾਉਂਦੇ ਹੋਏ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

Date of Publication: 1-5-2019,
Date of Posting: 2-3 May 2019

RNI NO. 55658/93 Delhi Postal Regd. No. DL(W) 01/2055/18-20

ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨਾਲ ਮੇਲ

-ਮਾ.ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਖੋਲ੍ਹੀ ਅੱਖ ਤਾਂ ਚਕਿਤ ਹੋਏ ਕੌਤਕ ਵੇਖ ਨਿਰਾਲਾ,
ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਸੰਗ ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਿੱਤਾ ਦਰਸ਼ਨ ਆਲਾ।
ਫੜ ਲਈ ਵਾਗ ਬਾਬਾ ਜੀ ਉਠਕੇ ਅਰਜ਼ ਕਰੀ ਹਥ ਬੰਨ੍ਹਕੇ,
ਉੱਤਰੋ ਮੇਰੇ ਸਾਈਆਂ ਜੀਓ ਜਾਵਾਂ ਤੁਧ ਤੋਂ ਸਦਕੇ।
ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਹੱਸਦੇ ਹੱਸਦੇ ਘੋੜਿਓਂ ਥੱਲੇ ਉਤਰੇ,
ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਅਜੇਹੇ ਉਚਰੇ।
ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਹੇ ਕਿਰਪਾਲੂ ਜੀ ਸੂਰਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜੋ,
ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਹੋ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਬੁਲਾਏ ਕੀੜੀ ਭੌਣ ਨਿਵਾਜੋ।
ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਹੋ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਭਟਕ ਰਹੀ ਸੀ ਸੁਰਤੀ,
ਲਿਆ ਪਛਾਣ ਮੈਂ ਅਜ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਈ ਕੰਮ ਸਿਮਰਤੀ।
ਤੁਸਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਸਰਬੰਸ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਇਆ,
ਤੁਸਾਂ ਹੀ ਜੁਲਮ ਦੇ ਹੜ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪੱਕਾ ਬੰਨ ਬਨਾਇਆ।
ਦੱਸੋ ਖਾਂ ਕਿਤੇ ਗਲਤ ਨਹੀ ਮੈਂ ਗੱਲਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹੀਆਂ,
ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਕਹੋ ਕੁਝ ਮੁਖ ਤੇ ਸਿਰ ਮੇਰੇ ਦੇ ਸਾਈਆਂ।
ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਿਹਾ ਹੱਸਕੇ, ਪ੍ਰੀਤਵਾਨ ਹੇ ਮੇਰੇ!
ਉਹੀ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੀ ਆਰਾਧਨ ਰਹੀ ਏ ਮਨ ਵਿਚ ਤੇਰੇ।
ਗੁਪਤ ਰੂਪ 'ਚ ਵਿਚਰਨਾਂ, ਸਮਝੋ ਭੇਤ ਭਰੀ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ,
ਪਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਹਾਲੇ ਸਾਡਾ ਹੁਕਮ ਅਟੱਲ ਹੈ।
ਪੰਥ ਹਿਤਾਂ ਤੇ ਸੇਵਕਾਂ ਖਾਤਰ ਹੋਕੇ ਗੁਪਤ ਹਾਂ ਵਿਚਰੇ,
ਜਦ ਤਕ ਹੁਕਮ ਧੁਰੋਂ ਸੀ ਸਾਨੂੰ ਗੁਪਤ ਸੀ ਰਹਿਣਾ ਤਿਚਰੇ।
ਪਿਛਲੇ ਵਾਕ ਅਤੇ ਪਰਤਿਗਿਆ ਆਉ ਪੂਰੀ ਕਰੀਏ,
ਗੁਰ ਮੰਤਰ ਗੁਰਿਆਈ ਦੇਕੇ ਛਤਰ ਤੁਸਾਂ ਸਿਰ ਧਰੀਏ।
ਕਹਿ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਧਿਆਨ ਦੁਆਕੇ,
ਗੁਰ-ਮੰਤਰ ਗੁਰਿਆਈ ਤੁਸਾਂ ਤੋਂ ਲਵਾਂਗੇ ਛੇਤੀ ਆਕੇ।
ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਿਲੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਅੰਦਰ ਪਰਗਟ ਹੋਕੇ,
ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਘਰ ਰੌਣਕਾਂ ਹੋਵਣ ਸਭੀ ਹਨੇਰਾ ਰੋਕੇ।
ਉਸ ਚੋਲੇ ਵਿਚ ਨਾਮ ਅਸਾਡਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਹੈ ਹੋਣਾ,
ਜਿਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਧਰਮ ਚਲਾਕੇ ਸਭ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਧੋਣਾ।
ਫੇਰ ਇਮਾਨਤ ਆਪ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਲਵਾਂਗੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ,
ਸਾਂਭ ਰੱਖੋ ਉਤਨਾਂ ਚਿਰ ਇਸਨੂੰ ਕਰੋ ਸੰਭਾਲ ਦਿਲ ਧਰਕੇ।
ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਗੁਰਮੰਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗੁਰ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਤਾਈਂ,
ਆਪਣੇ ਆਸਨ ਉਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਨਾਲ ਸ਼ੌਕ ਤੇ ਚਾਈਂ।
ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਧਰ ਅਤੇ ਨਾਰੀਅਲ ਗੁਰਤਾ ਅਰਪਨ ਕੀਤੀ,
ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੇਰ ਵਿਦਾਈ ਲੀਤੀ।
ਅਠਾਰਾਂ ਸੌ ਤੇ ਇਕ ਘੱਟ ਸੱਤਰ ਦੀ ਵੈਸਾਖ ਸੁਦੀ ਨੂੰ,
ਦਸਮ ਗੁਰਾਂ ਇਹ ਕੌਤਕ ਕੀਤਾ ਰੱਖਿਆ ਇੰਜ ਖੁਦੀ ਨੂੰ।

Printed and Published by Mr. Harvendra Singh Hanspal on behalf of Namdhari Darbar.
Printed at Summit advertising press, 2DLF (Part), Moti Nagar, New Delhi
and Published from Namdhari Gurdwara, ramesh Nagar, New delhi-110015.

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com